

Ako vytvoriť Konceptiu práce s mládežou v obci

Metodika, príklady, skúsenosti

*Kroky vedúce k vypracovaniu Koncepčného dokumentu obce
zameraného na mládež*

Erasmus+

Vydané s finančnou podporou z programov Erasmus + cez projekt VYD – Village youth
in dialogue

OBSAH

ÚVOD.....	4
ZÁKLADNÁ TERMINOLÓGIA	5
1. VÍZIA A ANALYTICKÁ FÁZA TVORBY KONCEPCIE PRÁCE S MLÁDEŽOU	7
1.1 Vízia	7
1.1.1 Stretnutia k vízii	10
1.2 Analytická časť koncepcie	13
1.2.1 Popis súčasného stavu	13
1.2.2 Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození	17
1.2.3 Stretnutia k analýze silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození	19
1.2.4 Analýza problémov, strom problémov	21
1.2.5 Stretnutia k analýze problémov	25
1.3 Dotazníkový prieskum a iné formy získavania názorov verejnosti	32
1.4 Plánovacia fáza tvorby koncepcie práce s mládežou.....	33
1.4.1 Strom cieľov	33
1.4.2 Strategický rámec	35
1.4.3 Stretnutia k plánovaniu cieľov	39
1.5 Akčný plán	41
1.5.1 Stretnutia k akčnému plánovaniu	41
2. PROCES TVORBY KONCEPCIE PRÁCE S MLÁDEŽOU V OBCI S ÚČASŤOU VEREJNOSTI.....	44
2.1 Dohoda s obcou tvorbe koncepcie mládeže	44
2.2 Úloha lokálneho tímu.....	45
2.3 Úloha facilitátora v procese tvorby koncepcie mládeže.....	49
2.4 Príprava a priebeh plánovacích stretnutí.....	50
2.4.1 Stretnutia s mládežou	51
2.4.2 Stretnutia s dospelými	52
3. MONITORING A HODNOTENIE KONCEPCIE MLÁDEŽE.....	52
4. SCHVAĽOVANIE DOKUMENTU	53
5. ZDROJE:	54
6. ORGANIZÁCIA REALIZUJÚCA PROJEKT	55
ASOCIÁCIA KRAJSKÝCH RÁD MLÁDEŽE (AKRAM).....	55
PROCES TVORBY DOKUMENTU VIEDLA RADA MLÁDEŽE ŽILINSKÉHO KRAJA	55

ÚVOD

Koncepcia práce s mládežou je základným dokumentom, ktorý napomáha vytvoreniu a rozvíjaniu mládežníckej politiky na miestnej úrovni. To, aká bude mládež v obci a aká bude práca s mládežou, závisí od ľudí, ktorí žijú v obci a od podmienok, ktoré im budú poskytnuté.

Asociácia krajských rád mládeže v rokoch 1.2.2018 – 31.1.2020 realizovala s finančnou podporou z programu Erasmus + projekt VYD – Village youth in dialogue (Vidiecka mládež v dialógu). V rámci tohto projektu vytvorila koncepcie práce s mládežou na roky 2019 – 2026 v 8 obciach: Cífer, Dolný Bar, Dubové, Podhradie, Sihelné, Spišské Tomášovce, Zázrivá, Žaškov.

Koncepcie práce s mládežou v obciach boli zostavované participatívnym spôsobom. Do prípravy boli zapojení mladí ľudia, aktívni dospelí, pracovníci s mládežou a zástupcovia obecnej samosprávy.

V tejto publikácii chceme priblížiť metódy, ktoré sme použili, skúsenosti, ktoré sme získali, a tak pomôcť ďalším obciam, alebo tým, ktorí budú pre obce a s obcami spracovávať koncepcie práce s mládežou.

Text sme rozdelili na dve časti. V prvej časti sa zaoberáme tvorbou vízie, analytickou a plánovacou fázou tvorby koncepcie. Uvádzame odporúčania na obsah dokumentu, ako aj na prípravu a realizáciu stretnutí, ktoré nám pomáhajú čo najlepšie zachytiť skutočnú východiskovú situáciu v obci, najmä potreby mladých ľudí, ale aj pracovníkov s mládežou a naplánovať ciele, opatrenia a aktivity tak, aby sa práca s mládežou mohla rozvíjať želaným smerom. V druhej časti sa venujeme procesu – teda postupom, ktoré by mali byť realizované od prípravnej fázy až po realizáciu, monitorovanie a hodnotenie koncepcie.

„Koncepcia mládeže v obci je podľa mňa dôležitá z týchto dôvodov:

- aby bola práca s mládežou v obci systematická,***
- aby práca s mládežou nezávisela od konkrétneho personálneho obsadenia starostu alebo obecného zastupiteľstva,***
- aby sa práca s mládežou nemenila po každých nových voľbách,***
- aby mali mladí v obci zmysluplné trávenie voľnočasových aktivít,***
- aby sa zvýšila komunitná a spolková činnosť medzi mladými ľuďmi, spoločenskými organizáciami a občianskymi združeniami v obci,***
- aby sme zohľadnili potreby mladých ľudí,***
- aby sme mladých aktívne zapojili do kultúrno-spoločenského života obce.“***

***Ing. Bohuslav Bella,
starosta obce Podhradie***

ZÁKLADNÁ TERMINOLÓGIA

Mládežník je osoba, ktorá dovŕšila vek najviac 30 rokov.¹

Mládež je skupina najmenej troch mládežníkov.²

Pracovník s mládežou je osoba, ktorá

- podporuje mládež v jej osobnom rozvoji a rozvoji jej vedomostí, zručností a kompetencií,
- pripravuje a organizuje podujatia alebo programy v oblasti práce s mládežou,
- má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- je v pracovno-právnom vzťahu so zamestnávateľmi³, podniká na základe živnostenského oprávnenia v oblasti práce s mládežou alebo vykonáva dobrovoľnícku činnosť v oblasti práce s mládežou,
- je bezúhonná.⁴

Mládežnícky parlament – neformálna alebo formálna skupina mladých ľudí, ktorá spolupracuje so samosprávou, zastupuje záujmy mladých ľudí, sieťuje rôzne subjekty a skupiny, ktoré sa v obci venujú mládeži.⁵

Koordinátor práce s mládežou je osoba, ktorá je bezúhonná a plánuje, usmerňuje a koordinuje prácu s mládežou vo vzťahu k pôsobnostiam obce alebo vyššieho územného celku v oblasti práce s mládežou.⁶

Práca s mládežou je najmä činnosť výchovného charakteru, vzdelávacieho charakteru alebo charakteru spoluúčasti mládeže vykonávaná s mládežou a pre mládež s cieľom zabezpečiť jej osobný rozvoj, profesionálny rozvoj a sociálny rozvoj prostredníctvom neformálneho vzdelávania.⁷

Obec samostatne rozhoduje a uskutočňuje všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky záležitosti, ktoré ako jej samosprávnou pôsobnosť upravuje osobitný zákon, ak takéto úkony podľa zákona nevykonáva štát alebo iná právnická osoba alebo fyzická osoba.⁸

¹ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 2a

² Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 2b

³ obec, vyšší územný celok, občianske združenie, nadácia, nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby, registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť, centrum voľného času, fyzická osoba, ktorá vykonáva prácu s mládežou, je bezúhonná a dovŕšila vek najmenej 18 rokov,

⁴ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov §2e

⁵ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 6a

⁶ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 2f

⁷ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 2h

⁸ Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, § 4 ods. 1

Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce orgánmi obce, miestnym referendom, zhromaždením obyvateľov obce.⁹ Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce.¹⁰

Rozpočet obce je základom finančného hospodárenia obce, zostavuje sa na obdobie jedného kalendárneho roka.¹¹

Koncepcia práce s mládežou (neskôr aj skrátene: koncepcia mládeže) je strategický dokument, ktorý určuje smerovanie obce v oblasti práce s mládežou, stanovuje ciele práce s mládežou a spôsoby ich dosiahnutia.

Tvorba koncepcie práce s mládežou má tieto základné fázy:

- analytická,
- plánovacia,
- realizačná,
- monitorovacia,
- hodnotiacia.

⁹ Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších prepisov, § 4 ods. 2

¹⁰ Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších prepisov, §10

¹¹ Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení v znení neskorších prepisov, § 9

1. VÍZIA A ANALYTICKÁ FÁZA TVORBY KONCEPCIE PRÁCE S MLÁDEŽOU

V tejto kapitole vysvetľujeme význam a spôsob tvorby vízie obsah analytickej časti koncepcie práce s mládežou a aké analytické metódy je možné použiť na zistenie aktuálnej situácie v obci a širšom prostredí. Považujeme za dôležité, aby koncepcia mládeže bola výsledkom spolupráce mládeže a dospelých v obci, aby vznikla medzi nimi dohoda počas dialógu, v ktorom každá zainteresovaná strana aktívne počúva svojich partnerov s rešpektom k ich potrebám, najmä k potrebám mládeže v obci. Preto uvádzame aj odporúčania na prípravu a realizovanie stretnutí s verejnosťou. Text ilustrujeme príkladmi zo spracovania koncepcií práce s mládežou v obciach, ktoré sme realizovali počas projektu VYD – Village youth in dialogue (Vidiecka mládež v dialógu), podporeného z programu Erasmus+.

1.1 Vízia

Vízia o tom, ako bude v mládež žiť v obci, je dôležitým vstupom do celej tvorby koncepcie. Práve z toho, akú máme víziu, sa odvíja aj ďalšia analýza. Vízia nám ukazuje, čo potrebujeme zanalyzovať, preskúmať, aby sme ju boli schopní splniť.

Vízia je ideálna predstava o stave, ktorý chceme vidieť v budúcnosti. Nie je to však predstava nereálna a úplne vymyslená - vychádza z poznania súčasnej situácie. Každý, kto tvorí víziu pre oblasť, v ktorej je nejakým spôsobom zainteresovaný, pozná súčasnú situáciu, možnosti na jej zlepšenie a má predstavu o tom, ako by to mohlo v tejto oblasti vyzeráť v budúcnosti.

Víziu si stanovujeme na dlhší čas, napríklad na 10 rokov. V projekte, z ktorého skúsenosti vychádzame v tejto publikácii, sme si stanovili, že si vízie v obciach stanovíme do roku 2026, teda na 8 rokov (koncepcie boli pripravované na roky 2019 – 2026).

Nie je však stanovené, na koľko rokov by sme si mali dohodnúť víziu. Môže to byť 5, 15, či 20 rokov. Dôležité je, aby sme si vedeli predstaviť reálne zmeny, ktoré chceme, aby v obci nastali a vedeli napláňovať vhodné ciele a aktivity. Myslíme si, že čím menšia komunita, tým môže byť vízia stanovená na kratší čas, pretože ľudia si chcú vedieť predstaviť už dnes, aké budú v budúcnosti praktické výsledky celého plánovania. Preto v obciach navrhujeme víziu definovať na 5 – 10 rokov.

Vízia v koncepcii práce s mládežou by mala definovať to, ako budú mladí ľudia v obci žiť, ale aj to, aká by mala byť práca s mládežou. Vízie sa preto môžu zamerať na obidve tieto oblasti.

Vízia by mala byť:

- zrozumiteľná - nielen pre tvorcov, ale aj pre všetkých záujemcov z radov mládeže i dospelých,
- krátka – pozostávajúca z jednej alebo niekoľkých viet, alebo formulovaná pomocou odrážok,

- všeobecná – popisujúca želanú situáciu, ktorá by mala nastať v budúcnosti, nemali by v nej byť vymenované konkrétne aktivity, tie budú predmetom ďalšieho plánovania realizovaného až po dôkladnej analýze,
- konkrétna v tom, že reaguje na konkrétnu situáciu konkrétnej mládeže v konkrétnej obci,
- spájajúca – tým, že vznikne dohodou viacerých, je ich spoločnou predstavou o budúcnosti, preto ich môže spojiť v ďalšom snažení smerujúcom k jej splneniu.

Vízia nie je cieľom, preto ju môžeme vytvoriť už na začiatku celého procesu tvorby koncepcie. Preto nemusí byť merateľná. Merateľné ciele sa formulujú až po vykonaní analýz východiskovej situácie. O cieľoch píšeme v kapitole 2 - Plánovacia časť.

Príklady vízií v obciach

Spišské Tomášovce

V obci budú žiť mladí ľudia, ktorí budú vyjadrovať svoj názor. Obec ich v tom bude podporovať a bude tvoriť pre mladých príležitosti pre trávenie voľného času, vzdelávanie a zamestnanosť, takým spôsobom, aby sa podporovala vzájomná solidarita medzi mladými ľuďmi minority a majority v obci.

Zázrivá

Našou víziou do roku 2026 je, že:

- mladí ľudia v obci budú vytrvalí a odhodlaní,
- bude vytvorený priestor na činnosť mládežníckych organizácií,
- mladí sa budú aktívne zapájať do diania v obci a prichádzať s konkrétnymi návrhmi na riešenie problémov,
- mladí budú mať vzťah k prírode a k prostrediu, v ktorom žijú,
- v obci sa budú organizovať podujatia pre všetky vekové kategórie,
- organizácie pôsobiace v obci budú aktívne spolupracovať.

Cífer

Našou víziou do roku 2026 je, že:

- mladí budú mať vytvorené podmienky na trávenie voľného času,
- budú sa zaujímať o dianie v obci,
- zorganizujú podujatia a aktivity pre mladých v obci,
- v obci budú angažovaní mladí ľudia,
- mladí budú hrdí na to, že bývajú v Cíferi,
- budú sprístupnené pamiatky a parky v obci.

Sihelné

Mladí ľudia v obci Sihelné v roku 2026 budú:

- ochotní spolupracovať s pozitívnym a empatickým prístupom s rôznymi zoskupeniami obyvateľov v obci v snahe vytvoriť komunitu, ktorá bude vedieť oceniť prácu druhých ľudí a byť im nápomocná,
- podporovať občanov, ktorí majú záujem organizovať rôzne podujatia,
- spolupracovať medzi sebou s pozitívnym prístupom a zabezpečovať udržateľnosť klubu pre mladých, ktorý bude vytvorený za účelom neformálnych stretnutí a aktivít na podporu vzdelávania, občianskej angažovanosti a participácie.

Práca s mládežou v obci Sihelné v roku 2026:

- bude organizovaná a systematicky riadená s podporou obce,
- bude založená na dobrovoľníctve a aktívnej angažovanosti mladých so záujmom o veci verejné,
- mladí budú motivovaní s primeraným ohodnotením - formou rôznych odmien.

Zdroje: Konceptie práce s mládežou v obciach Spišské Tomášovce, Zákrivá, Cífer, Sihelné na roky 2019 - 2026

Je dôležité, aby vízia bola spoločným výsledkom účastníkov participatívneho procesu plánovania koncepcie – teda mládeže i dospelých (pracovníkov s mládežou, zástupcov rôznych inštitúcií a samosprávy obce).

1.1.1 Stretnutia k vízii

Víziu tvorili mladí ľudia v spolupráci s dôležitými dospelými. Bola vytvorená participatívnym spôsobom na pracovných stretnutiach.

Na stretnutiach s mladými¹² i dospelými obyvateľmi obcí k vízii sme sa spoločne venovali tomu, ako si predstavujeme život v obci pre mladých o niekoľko rokov, akí by mali byť mladí ľudia v obci za pár rokov a aká by mala byť práca s mládežou.

Názory boli rôzne, ale v mnohých veciach sa účastníci stretnutí zhodli medzi sebou. Už v tejto fáze sme mali výsledky dotazníkového prieskumu a využili sme ho ako vstup do formulovania vízie.

Počas diskusií odznali rôzne názory a taktiež účastníci stretnutí poznamenali, že dôležité je osloviť mladých, aby iniciatíva a záujem išiel z ich rozhodnutia a aby neboli do aktivít nútení.

Do výslednej vízie sú po spoločnej diskusii zapracované návrhy účastníkov, ale tiež aj výsledky dotazníkového prieskumu.

Môže sa stať, že vízii niektorí účastníci pripisujú malú dôležitosť. Radšej by sa už chceli rozprávať o riešeníach. Spoločná vízia je však dôležitá preto, že sa pri jej tvorbe rôzne cieľové skupiny zladia vo svojich predstavách o budúcnosti. Práve k vízii sa obraciame vždy vtedy, keď si nie sme istí, či ideme dobrým smerom – platí to tak pri tvorbe koncepcie, aj pri jej realizácii, hodnotení, alebo aktualizácii. Zároveň je to prvá možnosť účastníkov spoločne dôjsť k dohode, čo je pre nich dôležitá skúsenosť do ďalších stretnutí, ktoré ich pri tvorbe koncepcie čakajú. Dohoda na vízii by pritom mala byť v porovnaní s témami ďalších stretnutí pre nich najľahšia, keďže sa ešte neriešia konkrétne aktivity, ktoré by mali byť v obci realizované.

Je dôležité, aby facilitátor na začiatku stretnutia vysvetlil význam vízie a využil vhodnú, účastníkmi akceptovanú metódu na jej vytvorenie.

Na stretnutiach kladieme otázky:

- Ako si predstavujete život vo svojej obci o niekoľko rokov?
- Akí by mali byť mladí ľudia v obci za pár rokov?
- Aká je predstava o práci s mládežou v obci v budúcnosti?

Aké boli reakcie účastníkov na otázky na stretnutiach k vízii? Rôzne skúsenosti facilitátorov v našom projekte ukazujú, že každá skupina je iná a nezáleží na veku:

***“Mladí ľudia vedia viac snívať ako dospeláci. Tí sú viac nedôverčiví a neradi snívajú.”
„Dospelí v tomto boli aktívnejší ako mladí ľudia, nakoľko mnohokrát nevedia, čo chcú.”
Facilitátori stretnutí v projekte***

¹² Pozn.: Keď píšeme o mladých ľuďoch, myslíme všetkých do 30 rokov veku, takže aj medzi mladými sú, samozrejme, dospelí.

Ďalšou úlohou facilitátora po absolvovaní stretnutí s mládežou a s dôležitými dospelými je spojiť vízie od rôznych cieľových skupín do jednej. Môžu nastať dve situácie:

- facilitátor spojí vízie od cieľových skupín a návrh predloží spoločnej pracovnej skupine,
- facilitátor nechá vízie od cieľových skupín prediskutovať a prepojiť samotnými účastníkmi na spoločnom stretnutí.

Ako si facilitátor vyberie z týchto možností? Zváži situáciu podľa toho, koľko má času a aké rozdielne sú vízie cieľových skupín. Tu sú príklady uvažovania:

- Koľko má času? Koľko stretnutí môže ešte venovať tvorbe koncepcie? Ak si môže dovoliť (v rámci projektu, v rámci zadania ap.) venovať jedno celé stretnutie spájaniu vízie, bude to užitočné pre zladenie cieľových skupín, pre zvýšenie ich vzájomného porozumenia, skúseností z procesu vytvorenia dohody už od začiatku,
- Aké rozdielne sú vízie jednotlivých cieľových skupín? Ak sú príliš rozdielne, nie je v kompetencii facilitátora vybrať jednu z nich, alebo vybrať z každej niečo. Facilitátor len pomáha tvorbe koncepcie v obci, nezasahuje do nej. V tomto prípade, aj keď to môže byť náročnejšie, je potrebné, aby svoje vízie zladili cieľové skupiny. Facilitátor im ponúkne vhodnú metódu, ako vízie zladia – môže to byť facilitovaná diskusia, zvýraznenie toho, čo je spoločné, označovanie priorít vo víziách, opätovná diskusia s cieľovými diskusiami a.

***Skúsenosti našich facilitátorov opäť ukazujú rôznorodosť situácií
pri zladovaní vízií cieľových skupín:***

***„Zladenie rôznych vízií bolo náročné. Dotiahli sme to v rozdelených skupinách.“
„Tu som žiadne rozpory ani diskusie nezažívala, viac-menej to bolo jednoznačné.“
Facilitátori projektu***

Facilitátor musí byť pripravený na riešenie rôznych situácií, ovládať rôzne metódy práce v skupine a byť schopný vybrať tú správnu, vedieť motivovať účastníkov na spoluprácu, kreativitu, riešiť s nimi prípadné konfliktné situácie a dbať na udržanie témy, ktorá je na programe.

***“Podľa počtu účastníkov som pri tvorbe vízie využívala rôzne metódy - s mladými sme diskutovali alebo pracovali v skupinkách, kým pri dospelých najlepšie fungovalo anonymne popísať na lístočky na konci stretnutia.
Zväčša pri mojom prvom zosumarizovanom návrhu vízie ho potom odsúlhasili.”
Karin Grobarčíková, facilitátorka***

1.2 Analytická časť koncepcie

Základom dobrého plánovania je dobrá analýza. Aj pri tvorbe koncepcie práce s mládežou v obci potrebujeme dobrú analýzu, preto využijeme niekoľko metód, aby sme si poskladali dobrý obraz o východiskovom stave v oblasti života mládeže v obci. My sme v projekte využili tieto analytické metódy:

- popis súčasného stavu v obci,
- analýza silných a slabých stránok príležitostí a ohrození (analýza SWOT),
- analýza problémov,
- dotazníkový prieskum.

„Analýza je prvá a najdôležitejšia časť koncepcie. Tvorí základ na dobré smerovanie koncepcie.“

Darina Čierniková, projektová manažérka

1.2.1 Popis súčasného stavu

Na začiatku sa pri spracovaní koncepcie mládeže pozrieme na to, aký je stav tých oblastí v obci, ktoré sú dôležité pre život mládeže v obci. Dôležité je zistiť čo najviac podkladov z verejne dostupných zdrojov, napríklad zo Štatistického úradu SR, ale i z údajov, ktoré môže poskytnúť obec, alebo iné inštitúcie.

Zozbierané údaje budú dôležité pri diskusiách o silných a slabých stránkach obce, pri definovaní problémov, pri stanovovaní cieľov a aktivít a ich merateľných ukazovateľov, aj pri monitorovaní a hodnotení koncepcie.

Popis súčasného stavu by sa mal začať robiť pred prvými stretnutiami v obci, jeho dopĺňanie je možné počas celého procesu aj podľa toho, či zistíme, že je potrebné niektoré údaje doplniť.

V projekte, z ktorého vychádzame v tejto publikácii, sme v koncepciách mládeže stručne popísali súčasný stav v obciach. Odporúčame ho opísať pomocou týchto kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov:

- stručná história obce – je možné zvýrazniť tie udalosti z histórie, ktoré mali vplyv na oblasti života v obci, najmä tie, ktoré sa týkajú tém koncepcie mládeže,
- demografické údaje –
 - o počet obyvateľov v obci a jeho vývoj, napríklad za posledné desaťročie,
 - o vekové zloženie obyvateľov obce, s dôrazom na počet obyvateľov vo veku 0-29 rokov, percentuálny podiel obyvateľov vo veku 0-29 rokov na celkovom počte obyvateľov, aj s uvedením vývoja za minulé roky (napr. desať rokov),
- zamestnanosť v obci –
 - o vývoj počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie v obci, zvlášť vo vekových kategóriách 14 – 29 rokov (resp. podľa možnosti získania údajov z úradu práce, sociálnych vecí a rodiny),

- inštitúcie pôsobiace v obci, ich zameranie, kvantitatívne údaje (napríklad počet žiakov v základnej škole, počet členov športového klubu, speváckeho zboru atď. do 29 rokov),
- dokumenty o mládeži v obci – okrem dokumentov zameraných zvlášť na mládež (napríklad predchádzajúca koncepcia mládeže, všeobecne záväzné nariadenie apod.) je dôležité uviesť aj dokumenty, v ktorých sa mládež nejakým spôsobom spomína (napríklad program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce).

Príklad - typy inštitúcií pôsobiace v obci s dosahom na mládež

Obec (obecné zastupiteľstvo, obecný úrad)

Materská škola

Základná škola

Mimoškolská a záujmová činnosť v škole

Centrum voľného času

Mládežnícke organizácie

Iné organizácie – spolky, združenia

Vlastné spracovanie

Príklad – organizácie, ktoré sa venujú práci s deťmi a mládežou v obci Žaškov

Dobrovoľný hasičský zbor – hlavnou úlohou hasičského zboru je vykonávať svoju činnosť podľa platných predpisov a stanov. V obci Žaškov sa DHZ venuje aj práci s mládežou, kde trénujú aj deti, ktoré súťažia v hasičských súťažiach.

Obecný futbalový klub Družstevník Žaškov – futbalový tím, ktorý má v obci dlhodobú tradíciu, okrem tímu dospelých má klub aj tím žiakov, ktorí sa zúčastňujú turnajov.

Občianske združenie Pravý uhol – združenie mladých, ktorí organizujú voľnočasové aktivity pre deti a mladých v rôznych oblastiach (kultúra, turistika, šport,...). V priestoroch klubovne organizujú pravidelne každý víkend svoje aktivity.

Klub priateľov športu Žaškov – organizácia, ktorá funguje hlavne vďaka sponzorom, členskej základni, ale najmä pomoci a brigádnickej činnosti ochotných ľudí, ktorí majú záujem, aby sa ich deti mali kde hrať. Spolupracuje s rodičovskou radou, hasičským zborom aj futbalovým oddielom pri príprave aktivít pre deti.

Detský folklórny súbor Trnkárik – deti sú rozdelené do dvoch skupín podľa veku. Vo svojich programoch ukazujú, ako sa žilo v Žaškove v minulosti. Nacvičili fašiangy, stavanie májov, zimné zvyky od Lucie do Vianoc, Murienu, pranie na potoku, priadky na Ondreja, detské hry aj žaškovské rozkazovačky a prekáračky.

Združenie pre kultúru - Trnkári zo Žaškova – folklórna skupina, vďaka ktorej sa zachovávajú tradície a zvyky obce Žaškov. Zúčastňujú sa obecných akcií a taktiež reprezentujú obec na rôznych súťažiach a podujatiach.

Obecná knižnica – má v Žaškove dlhodobú tradíciu. Je kultúrnym stánkom pre obyvateľov Žaškova, kde získavajú veľa informácií a nové poznatky nielen najmladší, ale i mladí či starší čitatelia. Takto sa už i malé deti učia k láske ku knihám, podporuje sa individuálne vzdelávanie a sebazvdelávanie a vytvára sa príležitosť pre tvorivý rozvoj osobnosti. Každý čitateľ si v obecnej knižnici príde na svoje: deti čítajú rozprávky a encyklopédie, mladí čitatelia povinnú literatúru, krásnu, dobrodružnú a náučnú, dospelí a najstarší čitatelia náučnú a krásnu literatúru.

Zbor pre občianske záležitosti – uskutočňuje posedenie so staršími občanmi v októbri pri príležitosti mesiaca úcty k starším a uvítanie detí do života (pre všetky deti, ktoré sa narodili v príslušnom roku).

Evanjelický a. v. cirkevný zbor v Žaškove – organizuje aktivity a udalosti späté s duchovným životom. Počas leta organizuje detské tábory.

Rímskokatolícka cirkev, farnosť sv. Gála Žaškov – organizuje aktivity a udalosti späté s duchovným životom.

eRko – Hnutie kresťanských spoločenstiev detí – je detská organizácia s celoslovenskou pôsobnosťou. Základom jej činnosti je pravidelná mimoškolská práca deťmi v spoločenstvách – tzv. stretkách. Program eRka zabezpečujú vyškolení dobrovoľníci.

Moto team Žaškov – každoročne sa na motokrosovej trati organizujú motokrosové a country-crosové preteky motocyklov s medzinárodnou účasťou.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Žaškov na roky 2019 - 2026

Príklady dokumentov o mládeži v obci

Dokumenty o mládeži v obci Žaškov

V obci existujú nasledujúce dokumenty, kde sa spomína mládež:

- Spoločný program rozvoja obcí Dolnej Oravy – v častiach o plánovaných aktivitách sú aj aktivity na zabezpečenie priestoru pre mladých, bližšie špecifikovaní mladí ako cieľová skupina nie sú.
- Všeobecne záväzné nariadenie č. 3/2012 o podmienkach poskytovania dotácií z prostriedkov Obce Žaškov – v dokumente sú popísané podmienky, za akých môže byť organizácii poskytnutý príspevok z rozpočtu obce.
- Všeobecne záväzné nariadenie č. 3/2015 o určení školského obvodu.
- Všeobecne záväzné nariadenie č. 1/2016 o určení výšky dotácie finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku na dieťa materskej školy a dieťa školského zariadenia.
- Všeobecne záväzné nariadenie č. 2/2016 o určení miesta a času zápisu dieťaťa na plnenie povinnej školskej dochádzky v základnej škole s materskou školou.
- Všeobecne záväzné nariadenie č. 3/2016 o určení výšky príspevku zákonného zástupcu dieťaťa (žiaka) na čiastočnú úhradu nákladov na vzdelávanie detí.
- Dokumenty Základnej školy s materskou školou Žaškov, školské poriadky a smernice.

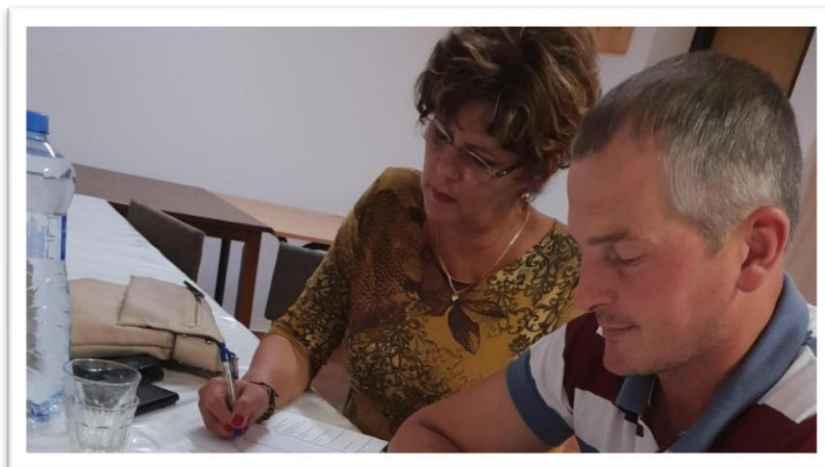
Dokumenty o mládeži v obci Zázrivá

V obci existujú nasledujúce dokumenty, kde sa spomína mládež:

- Komunitný plán sociálnych služieb – dokument opisuje infraštruktúru a možnosti trávenia voľného času v obci, pomenúva združenia a organizácie pôsobiace v obci, ktoré sa venujú práci s mládežou. Najdôležitejšou časťou, kde sa v dokumente spomína mládež, je oblasť sociálnej ochrany a pomoci,
- Všeobecne záväzné nariadenie obce o poskytovaní dotácií – sú tu opísané podmienky a možnosti poskytnutia dotácie z rozpočtu obce na činnosť združení, ktoré pracujú s mládežou,
- Dokumenty Základnej školy s materskou školou Zázrivá, školské poriadky a smernice.

Zdroje: Koncepcie práce s mládežou v obciach Žaškov a Zázrivá na roky 2019 - 2026

Ďalšia časť analytického dokumentu sa môže venovať aj života mládeže a situácii v práci s mládežou v širšom meradle – tj. v rámci kraja, Slovenskej republiky, EÚ apod. V tejto súvislosti je možné uviesť dôležité údaje, trendy v živote mládeže, v práci s mládežou, nadradené strategické dokumenty o mládeži, výsledky výskumov apod.

1.2.2 Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození (analýza SWOT¹³) sa používa na hodnotenie súčasného stavu v obci. Tie charakteristiky a javy v obci, ktoré sú pre život mládeže pozitívne, zaradíme medzi silné stránky a tie, ktoré sú negatívne, zaradíme medzi slabé stránky. Zároveň zisťujeme vonkajšie javy, ktoré pôsobia na život mládeže v obci. Hľadáme ich v zákonoch štátu, v rozhodnutiach krajskej samosprávy, v trendoch v živote mladých ľudí na Slovensku alebo v Európe, v inšpiráciách z iných obcí apod.

Silné a slabé stránky pomenúvajú súčasný stav v obci z pohľadu mladých ľudí. Pomocou nich odhaľujeme, čo je v území pozitívne a negatívne. Pomocou nich identifikujeme, aký priestor má mládež na život v obci. Môže sa jednať o fyzické priestory, o priestor na sebarozvoj, na uplatnenie sa mladých ľudí.

Príležitosti a ohrozenia vyjadrujú vonkajšie vplyvy, ktoré pôsobia na život mladých ľudí v obci, alebo o ktorých predpokladáme, že na nich budú pôsobiť v budúcnosti. Mali by sme sa na ne pripraviť tak, aby sme príležitosti využili a vplyv ohrození podľa možnosti obmedzili. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 70)

Zisťujeme teda, aké javy na regionálnej, národnej, európskej, či celosvetovej úrovni budú vplývať na život mladých ľudí v obci, a ktoré z nich môžu byť pre mládež v obci, resp. obec, ktorá chce byť priateľská k mládeži, príležitosťami, ktoré bude možné využiť, a ktoré budú ohrozeniami, ktoré budú, naopak, vplývať negatívne.

Príležitosť je akýkoľvek pozitívny jav vo vývoji vonkajšieho prostredia, ktorý môže svojím pôsobením podporiť silné alebo slabé stránky územia, napĺňanie vízie, resp. rozvojových cieľov, a ktorý môže byť impulzom pre jeho ďalší rozvoj.

Ohrozenia sú akékoľvek nevýhodné rozhodnutia, trendy alebo smery vývoja vo vonkajšom prostredí, inými slovami hrozby alebo riziká, ktoré pôsobia, alebo budú pôsobiť v prostredí územia proti jeho silným alebo slabým stránkam, resp. budú obmedzovať napĺňanie jeho vízie a cieľov. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 70)

Silné i slabé stránky, príležitosti i ohrozenia idenifikujeme vždy vzhľadom na víziu, ktorú sme si predtým dohodli. Len vtedy, keď porovnávame súčasný stav s víziou, vieme posúdiť, či je určitý faktor v území slabou alebo silnou stránkou. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 70)

"Pri rôznych diskusiách obyvateľov o aktuálnom stave v obci často počuť hlasy, ktoré vidia situáciu negatívne. Vytváranie SWOT analýzy je skvelou príležitosťou, aby si účastníci stretnutia, či už sú to zástupcovia mladých ľudí alebo dospelých, silnejšie uvedomili aj všetky tie dobré veci, ktoré v obci fungujú."
Martin Šturek, lektor

¹³ SWOT je skratka z anglických slov Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (príležitosti), Threats (ohrozenia).

Príklady analýzy SWOT

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození v obci Žaškov vo vzťahu k mládeži

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
- Príroda a okolie obce, - športové a kultúrne podujatia, - podmienky na športové aktivity, - tradície a zvyky, - občianska vybavenosť, - viacero organizácií pôsobiach v obci.	- Chýbajúce parky, oddychové zóny, - zastaranosť športovísk, - chýba vzájomná spolupráca organizácií, - nízky počet podujatí a aktivít pre mladých, - nezapájanie mladých do diania v obci, - mladí trávia voľný čas v krčmách, - nedostatok možností bývania a výstavby pre mladých.
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
- Možnosť uchádzať sa o granty a dotácie, - možnosť získania prostriedkov zameraných na rozvoj vidieka a cestovný ruch, - záujem spoločnosti o tradície a zvyky, - informatizácia spoločnosti.	- Konzumný štýl života, - informácie z rôznych neoverených zdrojov.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Žaškov na roky 2019 – 2026

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození v obci Zázrivá vo vzťahu k mládeži

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
- Možnosti na športové aktivity, lezecká stena, - Záchraná stanica pre zranené živočíchy a Ekocentrum, - príroda a okolie obce, - tradície a zvyky, - podujatia organizované v obci, - geografická poloha, - dostatok priestoru na aktívne trávenie voľného času, - dostupné športové vybavenie.	- Nezáujem mladých zapájať sa do diania, - chýba priestor na stretávanie sa mladých, - nedostatok pracovných príležitostí, - malý počet podujatí určených pre deti a mládež, - veľká rozloha obce a teda aj horšia dostupnosť do centra obce, - mladým chýba vytrvalosť a motivácia, - nespolupráca medzi generáciami.
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
- Možnosť uchádzať sa o granty a dotácie, - získanie prostriedkov zameraných na rozvoj vidieka a cestovný ruch, - záujem o tradície a zvyky, - informatizácia spoločnosti, - aktívne pôsobenie Rady mládeže Žilinského kraja.	- Konzumný štýl života, - informácie z rôznych neoverených zdrojov.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

1.2.3 Stretnutia k analýze silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození (analýza SWOT) umožňuje urobiť prehľad východiskovej situácie pred formulovaním stratégie. Odpovedá na otázku: „Kde sa teraz nachádzame?“. Môže si ju urobiť aj jednotlivец alebo úzka skupina, ale najlepší výsledok dosiahneme získaním názoru väčšieho tímu. Vyhneme sa tak menej dôležitým alebo subjektívnym informáciám. Aby bola dostatočne objektívna, vyžadujeme, aby sa pracovná skupina na analýze SWOT zhodla a dávame ju pripomienkovať aj širšej verejnosti. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 69)

Matica analýzy SWOT s otázkami na získanie informácií

	Pozitívny vplyv	Negatívny vplyv
Vnútorné faktory	SILNÉ STRÁNKY – Čo tu máme? – Čo robíme dobre? – V čom vynikáme? – Aké máme prirodzené dispozície?	SLABÉ STRÁNKY – Čo tu chýba? – Čo nerobíme dobre? – Ktoré procesy nefungujú?
Vonkajšie faktory	PRÍLEŽITOSTI – Ktoré sú vonkajšie impulzy pre ďalší rozvoj? – Ktoré rozhodnutia a procesy sa zdajú byť príležitosťou? – Ktoré trendy znamenajú pre nás šance?	OHROZENIA – Čo nás zvonka môže negatívne ovplyvniť? – Ktoré súčasné alebo budúce rozhodnutia budú mať pre nás negatívny vplyv? – Aké sú riziká – svetové, národné? – Ktoré trendy sú pre nás nevýhodné alebo rizikové?

Zdroj: Weisová D., Bernátová M., *Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia, Žilina, 2012, s. 73*

Najčastejšie chyby pri analýze SWOT

Spracovať analýzu SWOT nie je také jednoduché, ako sa na prvý pohľad zdá. Medzi časté chyby patrí, že členovia skupiny:

- medzi príležitosťami omylom zaraďujú aktivity, ktoré by sa mohli v budúcnosti riešiť, namiesto hľadania príležitostí vo vonkajších javoch,
- uvádzajú nielen fakty, ale rovno navrhujú úlohy a riešenia, ktoré do analýzy SWOT ešte nepatria,
- zovšeobecňujú fakty, pritom analýza SWOT by mala byť dostatočne konkrétna, aby bola zrozumiteľná.

Facilitátor musí tieto chyby rozpoznať a v spolupráci s účastníkmi procesu ich uviesť na správnu mieru. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 72)

Facilitátor na začiatku stretnutia vysvetlí analýzu SWOT a potom postupne vedie účastníkov k tomu, aby formulovali silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia vo vzťahu mládeži v ich obci. Stáva sa, že sa účastníci s analýzou SWOT ešte nestretli, vtedy treba akceptovať, že návrhy môžu padať pomalšie, alebo že smerujú viac k návrhom riešení. Facilitátor zapíše len tie návrhy, na ktorých sa skupina zhodne. Je dôležité vytvoriť atmosféru úprimnosti a dôvery, aby všetci účastníci mali pocit, že môžu podať návrh a že bude v skupine buď prijatý, alebo minimálne prediskutovaný.

Zo skúseností vieme, že náročnejšie ako menovať silné a slabé stránky je hľadať príležitosti a ohrozenia. Facilitátor môže byť na to pripravený vopred a ponúknuť účastníkom javy z vonkajšieho prostredia, ktoré sa môžu týkať práce s mládežou v obci a nechať ich zvoliť, či sú alebo budú v najbližšom čase pre nich ohrozeniami, príležitosťami, alebo nebudú mať žiadny vplyv.

Nie je dôležité, aby bolo silných a slabých stránok, príležitostí alebo ohrození veľa, ale aby mali vzťah k vízii, aby boli dohodou cieľových i zainteresovaných skupín a odrážali tak realitu čo najobjektívnejšie.

Príklady – stretnutia k analýze SWOT

Prvé stretnutie, ktoré sme v rámci analýzy súčasného stavu práce s mládežou **v obci Dolný Bar** zrealizovali, bolo stretnutie s mladými. V priestoroch kultúrneho domu sme pripravili priestor na to, aby mohli vyjadriť svoje názory a postrehy. Ďalšie stretnutie bolo s vedúcimi organizácií a tiež poslancami obecného zastupiteľstva, ktorí prijali naše pozvanie a boli ochotní zapojiť sa do aktivít projektu. Tí, ktorí nemali možnosť sa zúčastniť organizovaných stretnutí, sa zapojili do prípravy koncepcie práce s mládežou prostredníctvom anonymného dotazníka. Po predchádzajúcej analýze sme následne zorganizovali spoločné stretnutia mladých a dospelých, na ktorých sme okrem problémov pomenovali aj to, na čo sú obyvatelia Dolného Baru hrdí. Výsledkom stretnutí je analýza SWOT – silných, slabých stránok, príležitostí a ohrození, ktorá opisuje podmienky mladých na život v obci.

Prvým stretnutím, ktoré sme v rámci analýzy súčasného stavu práce s mládežou **v obci Zázrivá** zrealizovali, bolo stretnutie so žiakmi základnej školy. Tu sme získali názory a postrehy mladých ľudí. Ďalšie stretnutia boli so študentmi stredných a vysokých škôl, ktorí prijali naše pozvanie a boli ochotní sa vyjadriť k položeným otázkam. Dospelí mali možnosť vyjadriť svoj názor na samostatnom stretnutí, ktorého sa tiež zúčastnili zástupcovia samosprávy a jednotlivých organizácií pôsobiach v obci.

Účastníci analyticko - diskusných stretnutí **v Podhradí** pomenovali oblasti, na ktoré sú mladí ľudia v obci hrdí, čo sa im páči, čo by radi ukázali turistom. Na druhej strane si nezakrývali oči ani pred tým, čo by bolo potrebné zmeniť, resp. čo chýba mladým ľuďom k spokojnému životu v obci. Mladí ľudia na stretnutiach mali možnosť fiktívne sa postaviť do pozície starostu alebo poslanca, poslankyne a mohli vyjadriť, čo by v obci riešili ako prvé. Výstupy z tejto aktivity hovoria o najdôležitejších očakávaniach mladých ľudí, ktorým by sa samospráva mala venovať.

Zdroje: Koncepcie práce s mládežou v obciach Dolný Bar, Zázrivá, Podhradie na roky 2019 – 2026

1.2.4 Analýza problémov, strom problémov

Ďalší spôsob, ako analyzovať súčasný stav, je okrem popisu situácie pomocou štatistických a iných údajov zistiť, aký majú názor tí, ktorých sa téma koncepcie dotýka. V našom prípade sú to mladí ľudia, pracovníci s mládežou, ako aj iní dospelí, ktorí zastupujú samosprávu, ďalšie inštitúcie, spolky, ale i neformálne skupiny a ovplyvňujú to, ako mladí ľudia žijú. Preto sme zorganizovali v každej obci viacero stretnutí s cieľom určiť, aké problémy sú v obci v živote mládeže a v oblasti práce s mládežou.

Oblasti koncepcie práce s mládežou

Počas diskusií s mládežou i s dospelými obyvateľmi obce a zástupcami samosprávy a rôznych organizácií sme v každej obci, v ktorej sme pracovali na tvorbe koncepcie, dospeli k spoločnej dohode, aké sú hlavné problémy, že v oblasti života mládeže a práce s mládežou. Tieto problémy budú dvoma hlavnými oblasťami koncepcie práce s mládežou v najbližšom období. Tieto problémy sme potom spoločne podrobili dôkladnej analýze v podobe hľadania príčin a následkov týchto problémov.

Príklad oblastí práce s mládežou

Tak, ako sme počas stretnutí s občanmi Dubového (mladí, dôležití dospelí, vedúci organizácií) na stretnutiach zisťovali vízie, ako by si svoju obec predstavovali o pár rokov, tak isto sme sa venovali aj tomu, čo ich trápi, čo by bolo potrebné zmeniť, alebo vylepšiť zabehnuté. Vznikali rôzne nápady, pripomienky. Ku každému návrhu sme viedli aj diskusiu, v ktorej sme došli k spoločnému záveru.

Na základe získaných podkladov zo všetkých stretnutí sme spoločne vybrali tieto problémy, ktoré je podľa nás potrebné v obci Dubové riešiť:

- chýba komunita mladých,
- nízka vzájomná komunikácia a spolupráca,
- chýbajú parky, detské ihrisko a infraštruktúra,
- nízka miera separácie odpadu.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Dubové na roky 2019 - 2026

Strom problémov

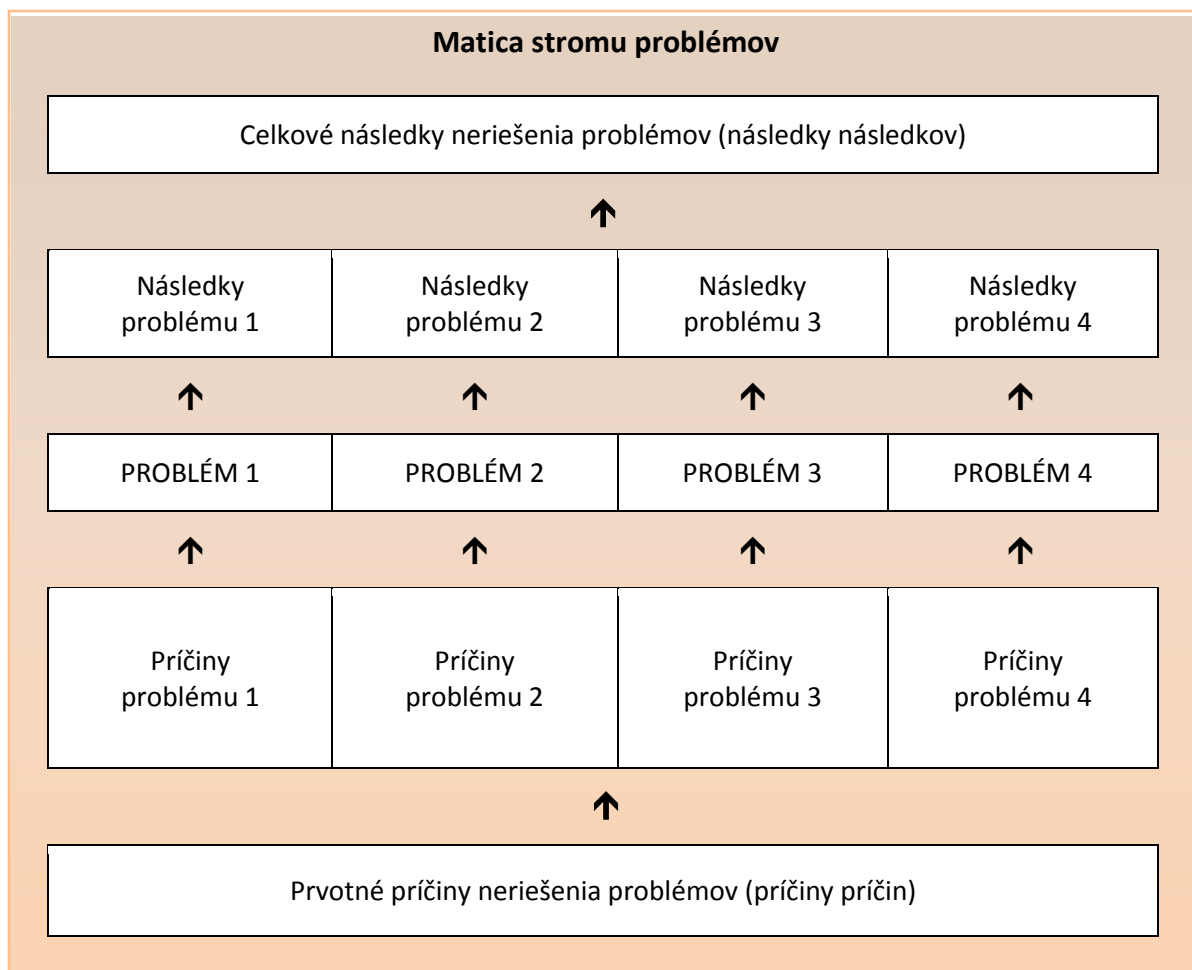
Strom problémov je základom pre vytvorenie priorít na nasledujúce roky a taktiež pre jednotlivé ciele, opatrenia a aktivity, ktorými chceme tieto priority dosiahnuť.

Strom problémov je vyjadrením spoločného názoru zúčastnených na projekte o existujúcej negatívnej situácii v danej oblasti. Strom problémov je nástrojom, ktorým sa usilujeme identifikovať príčiny problémov a ich následky. Čím „rozvetvenejší“ je strom problémov, teda čím viac príčin a následkov problémov odhalíme, tým lepšie budeme pripravení na to, aby sme našli tie najsprávnejšie riešenia problémov mládeže v obci. To môže znamenať aj veľa diskusií – čo sa potvrdilo aj v našom projekte. Najprv sme sa totiž stretli s mladými ľuďmi v obci, potom s dôležitými dospelými – teda tými, ktorí zastupujú inštitúcie, ktoré pracujú s mládežou a s každou skupinou sme vytvorili strom problémov zvlášť. Nakoniec sme tieto skupiny spojili a prediskutovali stromy problémov z rôznych uhlov pohľadu tak, aby sme dosiahli spoločnú dohodu.

Stromy problémov sme spravidla rozdelili na päť častí:

- problém,
- jeho príčiny,
- príčiny týchto príčin,
- následky problému,
- následky týchto následkov.

Pozn.: Strom problémov sa číta zdola nahor. V prípade potreby môžeme zvoliť zápis stromu v horizontálnom smere, teda zľava doprava alebo sprava doľava.

Doplnené podľa: Weisová D., Bernátová M., Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia, Žilina, 2012, s. 95

Príklad - analýza problému nedostatku priestoru na stretávanie a aktivizáciu mladých ľudí v obci Spišské Tomášovce s použitím metódy stromu problémov

Príčiny príčin	Príčiny	Problém	Následky	Následky následkov
Nedostatočné vybavenie alebo atraktivita miesta	Nevyužité ihriská	Neexistujúci priestor na stretávanie sa a aktivizáciu mladých ľudí v obci	Mladí sa nepohybujú vo voľnom čase na ihrisku	Mladí uprednostnia iné negatívne (sedavé) aktivity pred pohybovými aktivitami
Neexistuje platforma na vyjadrovanie mladých ľudí	Nevyjadrený záujem o priestor zo strany mladých		Celkový nezáujem mladých ľudí o rozvoj obce	Život v obci vymiera
Nedostatok financií na rekonštrukciu a údržbu	Nevyužitý dom kultúry		Organizácie, ktoré by mohli vyvíjať aktivity, sa tam nemôžu realizovať	Nemá kto vytvárať aktivity pre mladých
Nevybudované miesto, neorganizované aktivity	Žiadne atraktívne miesto pre trávenie voľného času v obci		Mladí odchádzajú za voľným časom do iných obcí a miest	Mladí ľudia sú náchylnejší vysťahovať sa z obce
Neuvedomenie si potreby takejto platformy	Žiadna participatívna platforma mladých ľudí		Mladí ľudia nevyjadrujú svoj názor	Obec neprijíma podnety od mladých

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Spišské Tomášovce na roky 2019 - 2026

1.2.5 Stretnutia k analýze problémov

Analýza problémov je metóda založená na skúsenostiach miestnych obyvateľov, ktorí najlepšie vedia vystihnúť problematiku miesta v danej téme a v danom území. V analýze problémov zvykneme pracovať so slabými stránkami z analýzy SWOT, ktoré sme identifikovali predtým (na minulom stretnutí), preto ich teraz môžeme využiť. Cieľom tejto metódy je pomenovať hlavné problémové okruhy a nájsť medzi nimi súvislosti v postupnosti príčina – problém – následok. Výsledok tejto analýzy je veľmi užitočným vstupom na formulovanie strategického plánu. Platí totiž, že riešiť by sa mali príčiny problémov a nie ich dôsledky. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 91)

Príklad oblastí práce s mládežou a stromov problémov v obci Zázrivá

Oblasti práce s mládežou v Zázrivej

Počas diskusií s mládežou i s dospelými obyvateľmi obce a zástupcami samosprávy a rôznych organizácií sme dospeli k spoločnej dohode, že v oblasti života mládeže a práce s mládežou máme v obci dva hlavné problémy:

- chýba priestor na stretávanie sa mladých,
- mladí ľudia majú malý záujem o dobrovoľníctvo a angažovanosť v komunite.

Tieto dva problémy sa stanú pre najbližšie obdobie dvoma hlavnými oblasťami koncepcie práce s mládežou. Spoločne sme zanalyzovali príčiny a následky problémov a vytvorili sme strom problémov.

Problém č. 1:

Chýba priestor na stretávanie sa mladých

Opis problému č. 1:

Mladí ľudia v obci Zázrivá na stretnutiach, ktoré sme zorganizovali, uviedli ako najčastejšiu odpoveď na otázku, čo im v obci chýba, to, že sa nemajú kde stretávať so svojimi rovesníkmi a tráviť voľný čas. Podobne pomenovali tento problém aj dôležití dospelí, ktorí doplnili hneď aj príčinu toho, prečo mladí tento priestor nemajú. Podľa nich nemajú záujem, a doteraz neprišli mladí, ani organizácie v obci so žiadnym dopytom na takéto priestory. V obci existuje skupina mladých, ktorí využívajú na stretávanie sa priestory lezeckej steny, iná skupina priestory fary. Ani jeden z priestorov nespĺňa ich aktuálne podmienky a požiadavky. Mladí hľadajú priestor, kde by mohli organizovať rôzne besedy, prednášky, hrať hry, alebo len tak sedieť a rozprávať sa. Doteraz sa však nenašla osoba, ktorá by prevzala zodpovednosť za takéto priestory a pritiahla mladých. Obyvatelia, ktorí prišli na spoločné stretnutia, organizované za účelom nájsť nejaké riešenie, definovali aj následok toho, ak sa problematike priestorov na stretávanie mladých nebudeme venovať. Podľa nich to môže viesť k úpadku komunitného života a mladí sa nebudú podieľať na aktivitách obce.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

Analýza problému č. 1 s použitím metódy stromu problémov:

PROBLÉM:	CHÝBA PRIESTOR NA STRETÁVANIE SA MLADÝCH		
Príčiny príčin	Príčiny	Následok	Následky následku
- mladí nemajú potrebu zapájať sa do diania v obci - nezáujem o spoluprácu zo strany jednotlivých organizácií s obcou	- nedostatok zodpovedných osôb - nebola predložená požiadavka využitia priestorov od organizácií	- mladí hľadajú alternatívy trávenia voľného času	- úpadok komunitného života v obci - nízka miera participácie na aktivitách obce

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

Problém č. 2:

Mladí ľudia majú malý záujem o dobrovoľníctvo a angažovanosť v komunite

Opis problému č. 2:

Jedným z problémov, ktorý bol pomenovaný na spoločných stretnutiach mladých a dospelých, je nezáujem mladých o dobrovoľníctvo a angažovanie sa v komunite. Mladí ľudia nemajú potrebu zapájať sa do diania v obci. Tento problém pomenovali dospelí, ale tiež mladí povedali, že nemajú záujem riešiť záležitosti „dospelých“. Príčiny aktuálnej situácie pomenovali účastníci stretnutí v nedostatku osôb (starších rovesníkov, dospelých), ktorí by išli mladým príkladom. Dospelí pomenovali príčiny v tom, že mladí nemajú výdrž a dlho im to nadšenie, ktoré v nich miestami vzplanie, nevydrží. Aktívne nespolupracovanie organizácií v obci má za následok to, že podujatia v obci sú organizované väčšinou pre dospelých a nie sú určené pre deti a mládež. Obec však nemá podnety od mladých ľudí, ako by tieto podujatia mali vyzerieť.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

Analýza problému č. 2 s použitím metódy stromu problémov:

PROBLÉM:	MLADÍ ĽUDIA MAJÚ MALÝ ZÁJEM O DOBROVOĽNÍCTVO A ANGAŽOVANOSŤ V KOMUNITE		
Príčiny príčin	Príčiny	Následky	Následky následkov
- mladí nemajú potrebu zapájať sa do diania v obci - nezáujem o spoluprácu zo strany jednotlivých organizácií s obcou	- mladí nemajú záujem o získanie informácií, do akých aktivít sa dokážu zapojiť - chýbajú dospelí, alebo starší rovesníci, ktorí by išli mladých príkladom - mladí sa rýchlo nadchnú a ich aktivita nemá výdrž	- organizovanie podujatí a aktivít pre dospelých - obec nemá podnety od mladých ľudí na vytváranie vhodných podmienok - mladých nezaujímá prostredie, v ktorom žijú a nemajú k nemu vybudovaný vzťah	- úpadok komunitného života v obci - nízka miera participácie na aktivitách obce

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

“Pri tvorbe stromu problémov som vnímala, že to bola najaktívnejšia časť stretnutí. Kritickosť a videnie nedostatkov a toho, čo je dobré zmeniť, obyvateľov obcí na stretnutiach zvyčajne zaujímalo. Strom problémov považujem za základ koncepcie. Keď je dobrý a správne pomenovaný základ, môže z toho vzniknúť dobrý strategický dokument. Tejto časti by som venovala najviac času z celej tvorby.”
Darina Čierniková, projektová manažérka a facilitátorka

Metodika tvorby stromu problémov so skupinou pre facilitátora

Krok č. 1 — Identifikácia problémov

Prvou fázou analýzy problémov je identifikácia problémov, ktoré existujú v oblasti práce s mládežou a života mladých ľudí v obci.

Použijeme slabé stránky, ktoré máme k dispozícii z minulého stretnutia. Dobrou pomôckou sú kartičky, najlepšie vo veľkosti, ktorú dostaneme, keď papiere veľkosti A4 rozstrihneme po šírke na tri rovnaké časti. Facilitátor vopred pripraví kartičky troch farieb (v tomto prípade použijeme modré, žlté a červené):

- modré kartičky budú predstavovať slabé stránky, na jednej modrej kartičke bude napísaná vždy iba jedna slabá stránka z analýzy SWOT,
- čisté žlté kartičky budú určené pre slabé stránky, ktoré účastníci pomenujú na stretnutí,
- čisté červené kartičky budú pripravené na pomenovanie problémov.

Facilitátor by mal mať pripravené kartičky v dostatočnom počte.

Keby sme nemali vopred identifikované slabé stránky, v tejto fáze by sme dali každému účastníkovi primeraný počet čistých (v našom prípade modrých) kartičiek a fixku, aby na ne napísal problémy, ktoré považuje za dôležité – na každú kartičku iba jeden problém. Počet kartičiek závisí od počtu účastníkov. Keď napríklad dvadsiatim účastníkom rozdáme po tri kartičky, dostaneme 60 vyplnených. Treba si pritom uvedomiť, aký čas potrebujeme na ich spracovanie a koľko času tomu chceme venovať. Podľa toho sa rozhodujeme o počte kartičiek na jedného účastníka.

Krok č. 2 — Pomenovanie problémových okruhov

V tejto fáze je potrebné kartičky zoskupiť. V odbornej reči sa na to niekedy používa aj slovo „klastrovanie“, vyplývajúce z toho, že vytvárame „klastre“. V anglickom jazyku slovo „cluster“ znamená zoskupenie, skupina, zhluk, strapec. Výsledkom je naozaj akýsi „strapec“ problémov, ktoré spolu nejakým spôsobom súvisia.

Ako to reálne v tejto fáze prebieha? Facilitátor vždy prečíta jednu kartičku – jednu slabú stránku alebo problém. Následne sa spýta členov pracovnej skupiny, kam ju má zaradiť. Prítomní určia zaradenie kartičiek podľa svojich vedomostí alebo skúseností ako miestnych expertov. Pozor, facilitátor do tohto zaraďovania nevstupuje – nie je miestny expert. Facilitátor len lepí na flipchart navzájom súvisiace slabé stránky/problémy k sebe, čím sa vytvárajú „strapce“ problémových okruhov. Facilitátor zabezpečí, aby všetky kartičky zo zoznamu slabých stránok/problémov boli zaradené.

Výsledok je potrebné skontrolovať. Facilitátor preto prečíta všetky kartičky zaradené v jednom „strapci“ a za pomoci pracovnej skupiny overí, či v ňom zaradené jednotlivé problémy spolu súvisia. Následne vyzve skupinu, aby problémový okruh výstižne pomenovala a názov problému napíše na červenú kartičku.

Zároveň dá počas tejto fázy analýzy problémov možnosť účastníkom problémové okruhy ešte preskúpiť, ak je to potrebné. Niektorý príliš veľký „strapec“ môžu chcieť členovia pracovnej skupiny rozdeliť na dva, pretože sa v ňom objavili dva rôzne okruhy problémov, iné zasa spojiť, niektoré kartičky presunúť... Nič z toho však nie je povinné, facilitátor postupuje len podľa toho, ako to účastníci aktivity vyžadujú. Malé skupinky, kde je jeden alebo dva problémy, je lepšie priradiť k inému, väčšiemu okruhu, ak sa dá. Nič sa však nestane, ak aj jeden problémový okruh zostane len s malým strapcom dvoch kartičiek. Mohlo sa len stať, že sme v danej fáze nevedeli pomenovať ďalšie problémy alebo okruh nebol dosť významný. V ďalšej fáze bude možnosť pridať k jednotlivým problémovým okruhom ďalšie slabé stránky.

Pracovná skupina takto pomenuje všetky problémové okruhy. Na konci tejto fázy vznikne niekoľko problémových okruhov, každý z nich tvoria modré strapce s červenou kartičkou. Keď si prečítame všetky červené kartičky, dostaneme zoznam pravdepodobne najvýznamnejších problémov v oblasti práce s mládežou a života mladých ľudí v obci. Tieto bude potrebné riešiť, ak chceme dosiahnuť víziu, ktorú sme sformulovali v úvode našich stretnutí. Facilitátor overí s účastníkmi, či ide skutočne kľúčové problémy, ktoré je podľa nich potrebné riešiť. Skupina sa v tejto fáze dohodne, či budú ďalej pracovať so všetkými identifikovanými problémami, alebo z nich vyberú najdôležitejšie. Napríklad zo šiestich môžu chcieť vybrať len tri, alebo v malej obci z troch len jeden. Je to na nich, facilitátor im pomôže sa rozhodnúť. Dá im napríklad možnosť hlasovať pomocou nálepiek, post-itov, keď každý účastník, účastníčka dostanú niekoľko kusov nálepiek, ktoré môžu pridať jednému alebo viacerým z problémov (na červených kartičkách).

Krok č. 3 — Hľadanie súvislostí

Podľa počtu problémových okruhov facilitátor vyzve účastníkov a účastníčky, aby sa rozdelili na niekoľko podskupín. Každá podskupina bude počas stretnutia pracovať s jedným problémovým okruhom. Dá im možnosť vybrať si, ktorému problému sa chcú venovať. Každý má skúsenosť s iným typom problémov – niektorí budú radšej pracovať s témou voľného času, iní s témou komunikácie a propagácie, ďalší s témou športových možností atď. Každá podskupina dostane veľký čistý papier, červenú kartičku s názvom problému, modré kartičky s problémami, ktoré k nej patria a žlté čisté kartičky. Čisté kartičky slúžia na to, aby členovia podskupiny mohli dopísať problémy, na ktoré ešte prídu počas práce s problémovým okruhom. Používame na to inú farbu kartičiek, aby pri záverečnej prezentácii bolo jasne vidieť, ktoré problémy členovia podskupiny sami pridali počas tímovej práce.

Facilitátor povie účastníkom, čo budú v podskupinách robiť a vysvetlí im techniku, ktorú použijú na rozmiestňovanie kartičiek. Ich úlohou je hľadať súvislosti medzi problémami v základnej schéme: príčina – problém – následok. Technika spočíva v tom, že červená kartička s problémom sa umiestni do stredu papiera. Členovia tímu analyzujú modré kartičky a roztriedia ich na dve skupiny – príčiny a dôsledky neriešenia daného problému. Príčiny umiestnia pod (červený) problém v dolnej časti papiera a následky nad (červený) problém v hornej časti papiera. Hľadajú aj ďalšie príčiny a následky, ktoré dopíšu na čisté žlté kartičky. So žltými kartičkami potom zaobchádzajú rovnako ako s modrými. Kartičky ukladajú na papier tak, aby bolo čitateľné hierarchické usporiadanie zdola nahor. Ukáže sa pritom, že niektoré príčiny

majú svoje ďalšie príčiny a niektoré následky ďalšie následky... Túto časť sme nazvali príčiny príčin a následky následkov. Aby boli súvislosti medzi nimi zrozumiteľné, šípkami vyznačia vzájomné vzťahy medzi príčinami, problémom a následkami. Vytvorila tak diagram, ktorý sa nazýva „strom problémov“. Keď skupina odhalí niekoľko paralelných vetiev príčin, ktoré vedú k danému problému, vzniknú naozaj veľmi rozvetvené stromy. Vrcholom stromu je jedna alebo viac situácií, ktoré by mohli nastať pri celkovom neriešení problémov.

Nakoniec každý tím prostredníctvom svojho zástupcu prezentuje analýzu daného problému pred celou skupinou, ktorá má ešte možnosť prediskutovať, preskupiť alebo doplniť prvky do analýzy.

Pri porovnaní vytvorených schém je mnohokrát vidno, že jednotlivé stromy problémov navzájom súvisia. Tam, kde končí jeden, začína sa druhý, jeden celý strom je príčinou druhého, alebo ide o paralelné problémy, ktoré smerujú k rovnakým negatívnym dôsledkom, ktoré už v území existujú alebo sú budúcim ohrozením, ak sa nebudú riešiť.

Rôzni ľudia reagujú pri tvorbe stromov problémov inak. Závisí to od skúseností, aj od toho, aký má človek vzťah k takémuto typu analýzy. Preto stromy problémov robíme na stretnutiach v menších tímoch, pričom facilitátor je im k dispozícii, keď sú si nie v niečom istí. V menších, alebo menej skúsených skupinách je však lepšie, keď facilitátor robí stromy problémov spoločne so všetkými účastníkmi tak, že im kladie vhodné otázky a zaznamenáva návrhy na flipchart.

Medzi najčastejšie chyby analýzy problémov patrí nesprávne analyzovanie a formulovanie problémov. Členovia pracovnej skupiny nie vždy správne rozlišujú medzi tým, čo je problém, čo príčina a čo následok. Skupina môže mať problém so spoločnou formuláciou, niekedy sú formulácie nejasné a nezrozumiteľné. Tu je úloha facilitátora, aby neustále pomáhal jednotlivým tímom pri tejto aktivite. Okrem toho, že ide o pomerne náročnú, pre mnohých aj úplne novú techniku, v niektorých skupinách býva problematický aj spôsob komunikácie a spolupráce. Je potrebné vypočuť si všetkých členov tímu, akceptovať, čo bolo povedané, budovať na tom, nenechať sa „prevalcovať“ niektorým členom tímu, ktorý sa pasuje do role najväčšieho experta alebo príliš dlho vysvetľuje svoj názor, a tak zdržuje skupinu. Napriek všetkým problémom, s ktorými sa môžeme pritom stretnúť, máme s touto technikou veľmi dobrú skúsenosť. Celá analýza problémov nám zvyčajne trvá dve hodiny.

Zdroj: Weisová D., Bernátová M., *Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia, Žilina, 2012, ss. 92 - 95*

***“Formulácie pri tvorbe stromov problémov sa líšili v rôznych skupinách podľa miery skúseností účastníkov. Mladí ľudia boli viac kritickí a preto vedeli lepšie definovať príčiny.”
Karin Grobarčíková, facilitátorka***

Facilitátori v našom projekte robili v obciach s stromy problémov s každou cieľovou skupinou (mladí ľudia, dospelí) osobitne. Niektoré príčiny a následky boli jednoznačné, iným sa museli venovať viac. Tieto stromy problémov potom facilitátori spojili. Na spoločnom stretnutí všetkých cieľových skupín tieto spoločné stromy problémov prediskutovali a upravili do konečnej podoby. Aj keď mládež a dospelí v jednej obci môžu mať rôzne pohľady, problémy, ktoré formulovali, boli často podobné. Miestni obyvatelia vedia najlepšie, ako chcú v obci žiť, čo im chýba, čo nie je v poriadku. Táto metóda a možnosť jej využitia pod vedením skúseného facilitátora im poskytuje možnosť spoločne si úprimne povedať o tom, aké problémy v obci vidia bez toho, aby dochádzalo k nezhodám, alebo konfliktom. Facilitátor usmerňuje diskusiu tak, aby sa účastníci dohodli na tom, čo ich spája, čo považujú za problém všetci, alebo aspoň viacerí z nich. Facilitátor dbá o to, aby sa problémy týkali témy koncepcie – teda života mládeže v obci. Vysvetlí účastníkom, že všetky ostatné problémy, ktoré v obci sú, si musia prediskutovať na iných stretnutiach na to určených (napríklad obecné zastupiteľstvo za účasti verejnosti, tvorba program rozvoja obce apod.). Pravdaže, života mladých ľudí sa týkajú všetky oblasti života obce – sú rovnakými obyvateľmi, ako aj iní, tiež používajú infraštruktúru, tiež ich zaujíma životné prostredie v obci, stav verejných priestorov, atď. Je na dohode pracovných skupín, ktoré oblasti do koncepcie mládeže ešte zahrnú, a ktoré nie. Dôležitým kritériom by mal byť pri tom hlas mladých ľudí. Oni by mali povedať, ktoré potreby sú pre nich najdôležitejšie, a tiež – s čím chcú oni sami pomôcť pri realizácii. Lebo o tom koncepcia mládeže má byť, že mládež bude pri jej realizácii aktívna. Je prirodzené, že v niektorých koncepciách mládeže sa môže objaviť starostlivosť o životné prostredie, o verejné priestory, o triedenie odpadu apod. – oblasti, ktoré v súčasnosti mladých ľudí trápia a sami sa v nich aktivujú.

***„Neriešte v koncepcii mládeže všetky problémy v obci, lebo sa zauzlíte.
Ľudia nájdu milión problémov, ktoré však nemá zmysel riešiť v rámci tejto koncepcie,
alebo problémami vôbec nie sú.“
Jakub Dančo, facilitátor***

Výsledný strom problémov je možné zverejniť a nechať pripomienkovať medzi obyvateľmi obce. Ak sa na stretnutiach nezúčastňujú poslanci obecného zastupiteľstva, je potrebné ich neustále informovať aspoň prostredníctvom elektronickej komunikácie o výstupoch zo stretnutí.

1.3 Dotazníkový prieskum a iné formy získavania názorov verejnosti

Tí, ktorí nemali možnosť sa zúčastniť organizovaných stretnutí, sa zapojili do prípravy koncepcie práce s mládežou prostredníctvom anonymného dotazníka. Bol zameraný na zistenie silných a slabých stránok obce a na zistenie nápadov na zlepšenia. Zaujímali nás názory mládeže i dospelých. Distribuovali sme ho s pomocou lokálneho tímu, webstránky obce, sociálnych sietí. Naš cieľ bol získať odpovede od minimálne 10% z počtu obyvateľov. Zistili sme, že sa doň zapojili do veľkej miery tí istí, ktorí chodili na stretnutia, alebo kritici, ktorí sa pošťžovali na hocičo aj mimo témy.

Ochota ľudí vyplniť dotazník všeobecne nie je veľká, preto je potrebné dobre premyslieť formy jeho propagácie. Účastníci stretnutí, ktorí už vedia, o čo ide, sa môžu stať jeho sprostredkovateľmi vo svojich komunitách. Tiež je dôležité zamyslieť sa, čo potrebujeme zistiť – či sú to ďalšie názory ako vstupy pre diskusie na stretnutí, alebo naopak – overenie výstupov zo stretnutí, napríklad silných a slabých stránok v obci vo vzťahu k mládeži, prioritizovanie problémov mládeže, získanie nápadov na zlepšenia apod.

Okrem dotazníkového prieskumu je však možné použiť aj iné formy získavania názorov od verejnosti, ktoré sú zhrnuté v rôznych publikáciách o participácii (účasti verejnosti na rozhodovaní alebo plánovaní). Môžu to byť napríklad občianske alebo pocitové mapy, moderované prechádzky po obci, výtvarná, fotografická, slohová súťaž pre deti a mládež spojená so záverečným vyhodnotením apod.

1.4 Plánovacia fáza tvorby koncepcie práce s mládežou

V plánovacej fáze využijeme všetko, čo sme zistili v analytickej fáze a stanovíme si súbor cieľov, opatrení a aktivít, ktoré zhrnieme v strategickom rámci. Konkrétne aktivity následne detailnejšie rozpíšeme v akčnom pláne na najbližšie obdobie, spravidla na dva až tri roky.

1.4.1 Strom cieľov

Pri tvorbe stromu cieľov sa vychádza zo stromu problémov. Odporúčame však prezrieť a zapracovať aj výsledky predošlých analýz – analýzy SWOT, prieskumov, štatistických dát atď. Počas spracovania stromu cieľov, ako aj celého strategického dokumentu dbáme, aby navrhnuté opatrenia boli v súlade s platnou legislatívou, strategickými dokumentmi vyššej úrovne a s územnoplánovacou dokumentáciou. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 100)

***„Strom cieľov sa robí veľmi dobre, ak je dobre urobený strom problémov.“
Darina Čierniková, projektová manažérka a facilitátorka***

Analýza cieľov je metóda zameraná na hľadanie riešenia problémov. Kým strom problémov je obrazom súčasnej negatívnej situácie, strom cieľov predstavuje obraz budúcej želannej situácie. Strom cieľov je zrkadlovým obrazom stromu problémov. Z negativistického „stromu problémov“ vytvárame pozitívny „strom cieľov“. V nasledujúcej tabuľke uvádzame návod na premenu „negatívu“ na „pozitív“, teda premenu formulácií v strome problémov (súčasný nepriaznivý stav) na formulácie v strome cieľov (želaný stav). (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 100)

Vytvorenie stromu cieľov zo stromu problémov

Strom problémov	→	Strom cieľov
Celkové dôsledky	→	Strategický cieľ
Následky	→	Špecifické ciele
Problémy	→	Priority
Príčiny	→	Opatrenia

Zdroj: Weisová D., Bernátová M., *Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia, Žilina, 2012, s. 100*

***„Z každého prvku stromu problémov sme naplánovali prvok stromu cieľov. Najvyššie následky (tzv. následky následkov), ak ich chceme odstrániť, budú našimi strategickými cieľmi. Môže ich byť viac, alebo nám napokon zo všetkých stromov cieľov vyjde jeden. Následky v pozitívnom význame sú cieľmi. Odstránenie problému je našou prioritou. Príčiny „preklopíme“ do opatrení a príčiny príčin do aktivít. Splnenie strategických cieľov a cieľov je závislé od toho, či splníme naplánované aktivity a opatrenia.“
Z koncepcií pre prácu s mládežou v projektčte VYD***

Je prirodzené, že nie všetky tvrdenia v strome cieľov musia byť prenesené v presnej formulácii (len s pozitívnym výrazom) do strategického rámca. Nie všetky formulácie sú v tejto fáze ešte hotové na to, aby sa objavili v koncepcii a v akčnom pláne. Je potrebné ich upraviť tak, aby boli merateľné a reálne, akceptovateľné v rámci všetkých zainteresovaných a cieľových skupín. Otázkou je, kto má túto úpravu urobiť. Jednou možnosťou je, že strom cieľov v takejto pracovnej podobe a následne strategický rámec pripraví pred stretnutím facilitátor. Ak je dostatok času a ochoty stretávať sa, ako vzdelávaci a silný participatívny nástroj je možné spolupracovať pri tom s cieľovou skupinou – napríklad s lokálnym tímom alebo s miestnym tímom mladých ľudí, ak taký existuje, alebo sa počas tvorby koncepcie vytvoril. Tým im poskytneme aj do budúcnosti skúsenosť, ako aj lepšie porozumenie výstupu a silnejší pocit vlastníctva k výslednej koncepcii.

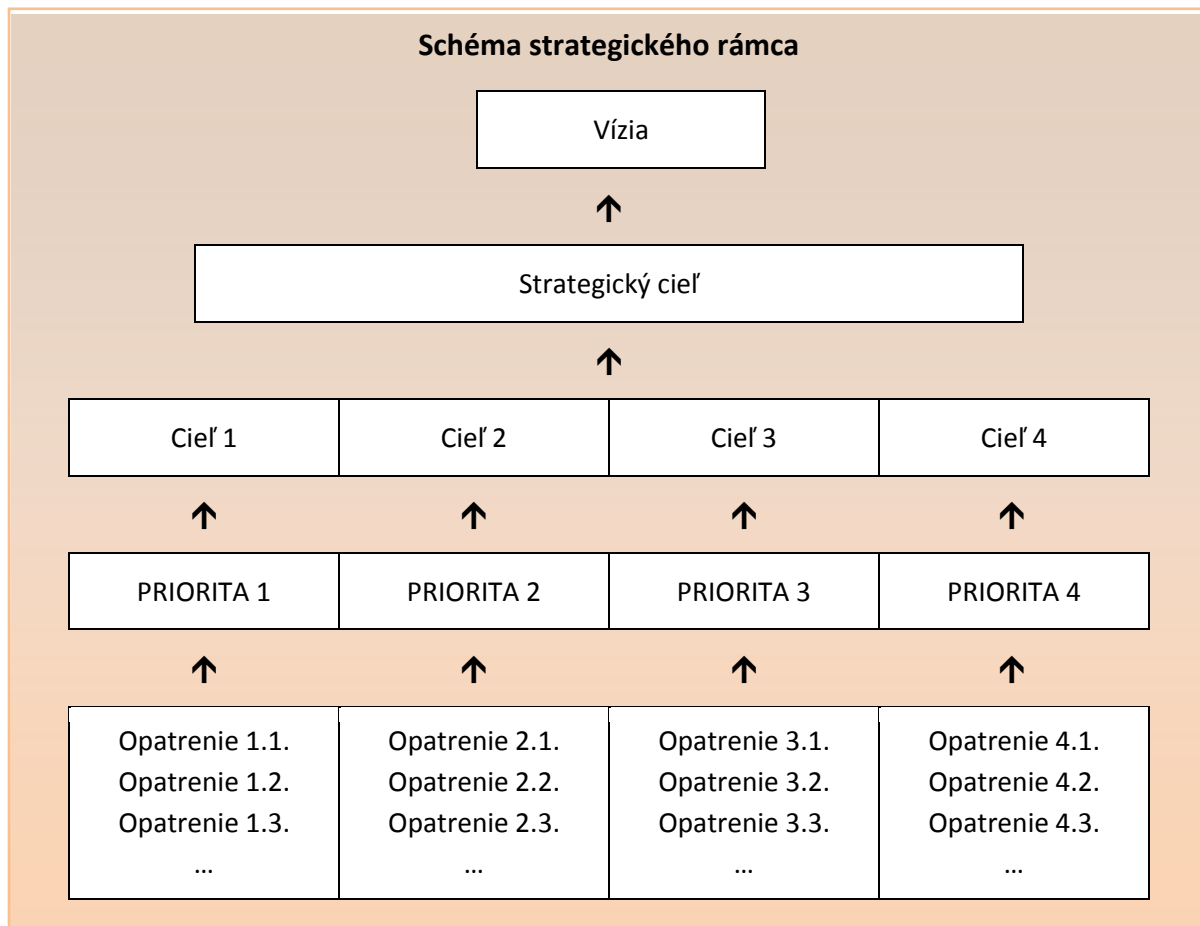
Príklad – strom cieľov v obci Spišské Tomášovce

Aktivity	Opatrenia	Priorita	Ciele	Strategické ciele
Dostatočné vybavenie alebo atraktivita miesta	Využitie ihriská	Existujúci priestor na stretávanie sa a aktivizáciu mladých ľudí v obci	Mladí sa pohybujú vo voľnom čase na ihrisku	Mladí neuprednostnia iné negatívne (sedavé) aktivity pred pohybovými aktivitami
Existuje platforma na vyjadrovanie mladých ľudí	Vyjadrený záujem o priestor zo strany mladých		Záujem mladých ľudí o rozvoj obce	Život v obci nevymiera
Dostatok financií na rekonštrukciu a údržbu	Využitý dom kultúry		Organizácie, ktoré by mohli vyvíjať aktivity, sa tam môžu realizovať	Má kto vytvárať aktivity pre mladých
Vybudované miesto, organizované aktivity	Atraktívne miesto pre trávenie voľného času v obci		Mladí neodchádzajú za voľným časom do iných obcí a miest	Mladí ľudia sa nechcú vysťahovať sa z obce
Uvedomenie si potreby takejto platformy	Existuje participatívna platforma mladých ľudí		Mladí ľudia vyjadrujú svoj názor	Obec prijíma podnety od mladých

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Spišské Tomášovce na roky 2019 – 2026

1.4.2 Strategický rámec

V nasledujúcom obrázku uvádzame schému strategického rámca, v ktorej môžeme vidieť usporiadanie jednotlivých prvkov stromu cieľov a ich nadväznosti. Zároveň ukazuje výsledný vzhľad tabuľky stromu cieľov, ako ju používame pri strategickom plánovaní. Považujeme ju za dostatočne prehľadnú a za dobrý podklad na diskusiu s pracovnou skupinou, ako aj na prezentáciu základného rámca strategického plánu pred verejnosťou. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 101)

Zdroj: Weisová D., Bernátová M., *Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia, Žilina, 2012, s. 101*

Cieľ určuje zmenu, ktorá sa má dosiahnuť. Ciele by mali byť dostatočne ambiciózne, posúvajúce rozvoj dopredu. Mali by reagovať na súčasnú situáciu a súčasné možnosti, byť reálnymi, no zároveň si v nich môžeme dovoliť pozrieť sa do budúcnosti aj s istou dávkou vizionárstva. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 105)

Ciele sa definujú v logickej, hierarchickej štruktúre. My sme v projekte použili dvojstupňovú štruktúru v podobe: strategické ciele a ciele. Používajú sa aj iné druhy cieľov s rôznymi pomenovaniami – globálny cieľ, hlavný cieľ, špecifický cieľ, tematický cieľ, operatívny cieľ... Je na vás, ako si vaše ciele nazvete, dôležité je, aby ste im rozumeli, boli s nimi stotožnení a aby

hierarchia cieľov mala svoju logiku, teda aby na seba nadväzovali vo vertikálnom smere (strategický cieľ – ciele).

Príklady – strategické rámce v obciach vo vzťahu k mládeži

Strategický rámec v obci Zázrivá

PRIORITA: MLADÍ SA AKTÍVNE ANGAŽUJÚ V KOMUNITĚ A VENUJÚ SA DOBROVOĽNÍCTVU				
Opatrenia		Ciele		Strategický cieľ
3.1	Zvýšiť záujem zo strany organizácií pri organizovaní podujatí pre deti a mládež s ich aktívnym zapojením	3	Organizovať podujatia určené len pre deti a mládež s aktívnym zapojením detí a mládeže	Zvýšiť počet mladých, ktorí participujú na aktivitách obce
3.2	Organizovať besedy a školenia pre mladých s ich aktívnym zapojením			
4.1	Pravidelne zisťovať potreby mladých ľudí v obci	4	Podporiť mladých v angažovanosti vo veciach verejných	
4.2	Informovať mladých a organizácie o aktivitách, do ktorých sa môžu zapojiť			
5.1	Organizovať aktivity zamerané na ekovýchovu	5	Zvýšiť záujem mladých o ochranu životného prostredia	
6.1	Organizovať spoločné podujatia zamerané na vzájomné odovzdávanie skúseností	6	Zvýšiť záujem o medzigeneračnú spoluprácu	
6.2	Podporiť podujatia organizované mladými pre dospelých			

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

Strategický rámec v obci Spišské Tomášovce

Priorita 1	Priestory na stretávanie sa a aktivizáciu mladých ľudí
Strategický cieľ	Vytvoriť funkčné podmienky na rozvoj aktivít mladých
Cieľ 1.1	Zistiť záujem mladých ľudí o vytvorenie priestoru na stretávanie sa
Opatrenie 1.1.1	Séria stretnutí mladých ľudí s vedením obce o potrebe priestorov pre mladých ľudí
Indikátor	- Správa zo stretnutí mladých ľudí s vedením obce vyjadrujúca potrebu priestorov pre potreby mladých ľudí, ich typ, počet, materiálne a technické vybavenie priestoru a účel priestoru
Žiadaný stav v roku 2026	- Vyjadrený a písomne identifikovaný záujem na vytvorení priestorov pre mladých s konkrétnymi parametrami
Cieľ 1.2	Zlepšiť podmienky na šport
Opatrenie 1.2.1	Zefektívniť využívanie existujúcej infraštruktúry na šport
Opatrenie 1.2.2	Vytvoriť podmienky pre nové športy
Opatrenie 1.2.3	Vybaviť dobrovoľný hasičský zbor vybavením pre súťaženie
Indikátor	- Počet zrekonštruovaných športovísk - Počet novovytvorených možností pre športovanie
Žiadaný stav v roku 2026	- Väčší počet možností pre športovanie mladých a väčší počet úspechov mladých v športe
Cieľ 1.3	Skvalitniť existujúce priestory na stretávanie sa
Opatrenie 1.3.1	Zefektívniť využívanie priestorov kultúrneho domu pre potreby mladých ľudí
Indikátor	- Percento časového využitia existujúcich priestorov a percento využitia mladými ľuďmi z celkového mesačného a ročného času - Počet a výška investícií do materiálneho a technického vybavenia alebo rekonštrukcie priestorov - Počet analýz priestorov pre potreby mladých ľudí
Žiadaný stav v roku 2026	- Zvýšená využívanosť priestorov pre potreby mladých
Cieľ 1.4	Vybudovať atraktívne miesto pre trávenie voľného času mladých ľudí
Opatrenie 1.4.1	Návrh miesta pre mladých
Indikátor	- Stanovenie cieľa a funkcie miesta pre mladých na základe správy z opatrenia č. 1.1.1 - Nájdenej lokalita pre miesto - Architektonický návrh takéhoto miesta - Novovybudované miesto pre trávenie voľného času mladých ľudí
Žiadaný stav v roku 2026	- Vybudované miesto, kde sa mladí ľudia radi stretávajú
Cieľ 1.5	Vytvoriť participatívnu platformu mladých ľudí
Opatrenie 1.5.1	Séria stretnutí o vytvorení mládežníckeho parlamentu alebo inej formy participácie mladých ľudí
Opatrenie 1.5.2	Pravidelné stretnutia vedenia obce s mladými ľuďmi
Indikátor	- Vytvorená participatívna platforma áno/nie - Ročná frekvencia stretnutí s vedením obce
Žiadaný stav v roku 2026	- Činná participatívna platforma - Zvýšený počet situácií, kedy boli do rozhodovacieho procesu alebo iných aktivít zapojení aj mladí ľudia.

Zdroj: Konceptia práce s mládežou v obci Spišské Tomášovce na roky 2019 – 2026

1.4.3 Stretnutia k plánovaniu cieľov

Facilitátor na stretnutí pripomenie a prečíta víziu a vyzve prítomných, aby prediskutovali a vytvorili spoločne strom cieľov. Tiež je možné, že facilitátor pripraví strom, alebo stromy cieľov pred stretnutím podľa stromov problémov a na stretnutí o tom účastníci a účastníčky spoločne diskutujú.

Definovanie cieľov si vyžaduje určitú zručnosť, čas a pohľad „z výšky“ najmä v prípadoch, keď problém ovplyvňuje viacero rozvojových oblastí. Strategické ciele by mali byť definované tak, aby nemuseli často podliehať zmenám. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 105)

Pravidlo SMART pre dobre formulované ciele

Cieľ má byť vyjadrený jasne, aby bol merateľný a zrozumiteľný pre všetkých. Preto jeho formulácii treba venovať náležitú pozornosť a hľadať naozaj správne slová na to, čo chceme vyjadriť. Ciele by nemali byť príliš všeobecné. Takto vyjadrené ciele nič nehovoria, a hlavne nie sú dostatočne merateľné. Konkrétnosť dosiahneme aplikovaním pravidla SMART. Tento výraz je skratkou nasledujúcich vlastností (z angličtiny):

- Specific – špecifický (t. j. konkrétny – v množstve, v kvalite a v čase),
- Measurable – merateľný (pomocou jednotky merania môžeme povedať, že je splnený),
- Agreed – akceptovaný (odsúhlasený príslušnými skupinami),
- Realistic – reálny (náročný, ale dosiahnuteľný),
- Trackable – sledovateľný (môžeme sledovať jeho postupné plnenie). (Weisová D., Bernátová M., ss. 106)

Tvaroslovie a číslovanie súčastí strategického rámca

Pri formulácii jednotlivých súčastí strategického rámca môžeme použiť tri slovné druhy:

- slovesá – vytvoriť, podporiť, zabezpečiť...,
- podstatné mená – vytvorenie, podpora, zabezpečenie...,
- prídavné mená – vytvorené, podporené, zabezpečené....

Autori a inštitúcie používajú rôzne tvaroslovie. Podľa nášho názoru ide viac-menej o gramatické vyjadrenie. Podstatné je, aby všetky formulácie cieľov v jednom strategickom dokumente boli urobené jednotne. Vyberte si možnosť, ktorá vám najviac vyhovuje. (Weisová D., Bernátová M., ss. 106)

"Správne nastavenie cieľov bolo vždy veľkou výzvou a nešlo to tak jednoducho ako pomenovanie problémov. Je to často práca o hľadaní správnych slov a výstižných formulácií.

Na pracovných stretnutiach sme niekedy naznačili len základné línie pre ciele.

Po stretnutí sme pripravili návrh formulácie a na ďalšom stretnutí sme sa k tomu vrátili a formuláciu sfinalizovali."

Martin Šturek, lektor

Môže sa stať, že na stretnutí účastníci povedia, že oni predsa vedia, čo treba urobiť. Na prvý pohľad to môže pôsobiť dobre. Facilitátor, ktorý nie je z obce, sa však nemusí „zľaknúť“, že

prišiel na stretnutie zbytočne. Je potrebné, aby dal možnosť vyjadriť sa k tomu všetkým účastníkom. Ak by nastala situácia, že účastníci majú strach z vyjadrenia, alebo oponovania silnej osobnosti, využije iné nástroje – napríklad prácu v menších tímoch, písomné vyjadrenie, vyjadrenie formou dotazníka apod..

***„Aby sme mohli ciele monitorovať a hodnotiť, pre každý sme definovali indikátor, pomocou ktorého budeme merať jeho splnenie a želaný stav v roku 2026.“
Z koncepcií práce s mládežou v projekte VYD***

Príklad - určenie spôsobov merania cieľov v obci Zázrivá

Určenie spôsobu merania cieľov v obci Zázrivá

Cieľ 3:	Organizovať podujatia určené len pre deti a mládež s aktívnym zapojením detí a mládeže
Indikátor:	Počet zorganizovaných podujatí pre deti a mládež s aktívnym zapojením detí a mládeže
Žiadaný stav v roku 2026:	Zorganizované 2 podujatia ročne
Cieľ 4:	Podporiť mladých v angažovanosti vo veciach verejných
Indikátor:	Počet aktivít zameraných na zisťovanie potrieb a informovanie mladých
Žiadaný stav v roku 2026:	Každoročne organizované 1 stretnutie vedenia obce s mladými
Cieľ 5:	Zvýšiť záujem mladých o ochranu životného prostredia
Indikátor:	Počet mladých zúčastňujúcich sa aktivít zameraných na ochranu životného prostredia
Žiadaný stav v roku 2026:	Mladí sa pravidelne zúčastňujú podujatí o ochrane životného prostredia
Cieľ 6:	Zvýšiť záujem o medzigeneračnú spoluprácu
Indikátor:	Počet spoločných aktivít mladých a dospelých
Žiadaný stav v roku 2026:	Zorganizované workshopy minimálne jedenkrát do roka

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

1.5 Akčný plán

Akčný plán je plán, ktorý stanovuje jednotlivé kroky, ktoré musia byť vykonané, aby bol dosiahnutý vytýčený cieľ. Na to, aby plnil svoj účel, musí obsahovať všetky náležitosti, ktoré sú dôležité pre rozdelenie práce a dosiahnutie vytýčených cieľov.

Akčný plán nadväzuje na strategický plán (strategický rámec). Z našej praxe môžeme povedať, že bez akčného plánu je strategický plán ako stôl bez jednej nohy. Aj akčnému plánu môže chýbať „jedna noha stola“, ak jeho súčasťou nie sú merateľné ukazovatele. Tie nám pomáhajú zistiť, či sme naplánovanú aktivitu splnili. (Weisová D., Bernátová M., s. 25)

Tvorba akčného plánu je zvyčajne pre účastníkov pracovných skupín celkom jasná, zrozumiteľná časť. Ide už o návrh konkrétnych riešení, ktoré by boli mnohí chceli navrhovať už na začiatku. Tiež je táto fáza prirodzeným pokračovaním všetkého, čím si doteraz pri spracovaní koncepcie mládeže prešli, takže sa dá predpokladať, že dobre rozumejú tomu, čo a prečo navrhujú.

„Do akčného plánu nezahŕňať len zážitkové aktivity pre mladých, ale aj komplexný rozvoj mladých ľudí“.
Darina Čierniková, projektová manažérka a facilitátorka

1.5.1 Stretnutia k akčnému plánovaniu

Celá koncepcia bola zostavovaná participatívnym spôsobom. Preto aj pri príprave akčného plánu na najbližšie roky sme sa pýtali obyvateľov obcí (mladých, dospelých a tvorcov miestnej politiky), aké konkrétne aktivity by sme mali robiť na splnenie cieľov. Tešil nás záujem, že dospelým obyvateľom nie sú mladí ľahostajní a poskytli nám množstvo nápadov, ktoré sme zahrnuli do akčného plánu. Ten obsahuje aktivity, ktoré plánujeme zorganizovať v najbližších dvoch rokoch.

„Stretnutia k akčnému plánu sme robili so všetkými cieľovými skupinami naraz.“
Karin Grobarčíková, facilitátorka

V ďalšom procese plánovania za účasti verejnosti – mladých ľudí, zástupcov obce a ďalších dôležitých dospelých sme prediskutovali časové možnosti a priority realizovania navrhnutých aktivít, určili sme zodpovedný subjekt a partnerov pre každú aktivitu, ako aj objem potrebných financií a ich zdroj. Aktivity sú priradené vždy k jednotlivým opatreniam.

Facilitátor vedie skupinu k tomu, aby preskúmali aktivity pri jednotlivých opatreniach, ktoré si už predtým dohodli v strategickom rámci, alebo ktoré zazneli v diskusii (a boli súčasťou zápisu). Zároveň môžu navrhnúť aj ďalšie aktivity, ktoré prispievajú k plneniu opatrení a cieľov. Pre každý cieľ, alebo dokonca pre každé opatrenie môžu vytvoriť menšiu skupinu (závisí od počtu zúčastnených na stretnutí). Každá skupina by mala mať 3 – 5 účastníkov. Nakoniec si svoje návrhy malé skupinky navzájom odprezentujú a doplnia.

“Odporúčam nerobiť príliš široké brainstormingy všetkých možných aktivít. Jednoduchými rozhovormi zistiť, aké ciele sa dajú reálne určiť, tak aby boli naplnené a akčný plán bude odrážať jeden, dva, najviac tri ciele. Bude plniť funkciu nejakého flowchartu¹⁴, že napríklad pre futbalový klub nájsť trénera, hľadať tam a tam a ak sa nenájde, nesplníme momentálne tento cieľ a ideme na ďalší. Ak sa nájde, hľadať ďalej zdroje, atď. Nedovoliť, aby do akčného plánu ľudia dávali tonu návrhov, ktoré nikdy nespravia, nech spravia aspoň dve - tri aktivity, na ktoré sa budú sústrediť.”
Jakub Dančo, facilitátor

Návrh aktivít je však len prvou časťou pri tvorbe akčného plánu. Pre každú aktivitu je potrebné sa dohodnúť, akú má prioritu, či sa bude realizovať v najbližších dvoch rokoch, alebo sa posunie do zásobníka aktivít na ďalšie obdobie. Tiež musí byť jasné, ktoré inštitúcie budú zodpovedné za realizáciu naplánovaných aktivít, ktoré im budú pomáhať, koľko to bude stáť a odkiaľ budeme mať na to peniaze. Toto je tá náročnejšia, ale veľmi dôležitá časť akčného plánovania. Facilitátor dbá na to, aby sa pri diskusiách nevytratili aktivity, ktoré boli reakciou na riešenie potrieb mladých ľudí – niekedy sa stane, že ich dospeli v prevahe (prevaha počtu účastníkov, prevaha v postavení, ktoré majú) presvedčia o tom, že nie sú reálne, že nie sú na to financie apod. Facilitátor by mal dať dostatočnú možnosť hlasu mladých ľudí počas celého trvania tvorby koncepcie.

Existuje viacero vonkajších finančných zdrojov, ktoré je možné využiť na realizáciu rôznych aktivít, ak to obecný rozpočet nedovoľuje. Zdrojmi financovania práce s mládežou sú:

- dotácie zo štátneho rozpočtu¹⁵,
- prostriedky z rozpočtov obcí,
- prostriedky z rozpočtov vyšších územných celkov,
- dary a príspevky od právnických osôb a fyzických osôb,
- príjmy z reklám,
- príjmy z podnikania,
- prostriedky Európskej únie,
- iné zdroje podľa osobitného predpisu.¹⁶

¹⁴ Flowchart je grafické znázornenie procesu, postupnosti krokov v procesnom riadení. Neexistuje presný formát, môže byť vyvoteny pomocou obdĺžnikov, čiar, šípi. Nazývame ho aj vývojový diagram.

¹⁵ Účely poskytnutia dotácie zo štátneho rozpočtu upravuje Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v §15 ods. 1.

¹⁶ Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 14

Príklad - Akčný plán obce Cífer pre prácu s mládežou na roky 2019 – 2020

Por. č.	Opatrenie Aktivita	Termín	Zodpovedný, partneri	Zdroje
1.1	Propagovať podujatia pre mladých prostredníctvom sociálnych sietí			
1.1.1	Zverejňovať informácie o pripravovaných akciách	Priebežne počas roka	Samospráva	0
1.1.2	Pravidelne informovať o pozitívnych správach z diania v obci	Priebežne počas roka	Samospráva	0
1.2	Podporiť mladých ľudí v tvorbe vlastných projektov a podujatí			
1.2.1	Vytvoriť aplikáciu/konkrétne médium na komunikáciu s obyvateľmi	12/2019	Samospráva	0
2.1	Zriadiť klubové priestory pre mládež/komunitné centrum			
2.1.1	Vytvoriť klubovňu pre mladých	12/2020	Samospráva v spolupráci s mládežou	0
2.2	Sprístupniť a zatraktívniť obecné priestory pre mladých			
2.2.1	Nájsť vhodné priestory na trávenie voľného času pre mladých	12/2020	Samospráva v spolupráci s mládežou	0
3.1	Organizovať besedy a školenia pre mladých s aktívnym zapojením mladých			
3.1.1	Realizovať diskusiu a workshop s hosťom na rôzne témy	06/2020	Mládež	0
3.2	Pravidelne zisťovať potreby mladých ľudí v obci			
3.2.1	Zorganizovať elektronický prieskum na zistenie potrieb mladých v obci	06/2020	Mládež v spolupráci so samosprávou	0
3.3	Podporiť mladých v angažovanosti vo veciach verejných			
3.3.1	Zrealizovať tábor pre deti	12/2020	Mládež	0
3.3.2	Zorganizovať letné kino	12/2020	Mládež	0
4.1	Organizovať spoločné podujatia zamerané na vzájomné odovzdávanie skúseností			
4.1.1	Usporiadať piknik pre obyvateľov	12/2020	Mládež v spolupráci so samosprávou	0
5.1	Organizovať aktivity zamerané na podporu ochrany životného prostredia			
5.1.1	Organizovať zbieranie odpadkov pri príležitosti Dňa Zeme	6/2020	Mládež	0

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Cífer na roky 2019 – 2026

2. PROCES TVORBY KONCEPCIE PRÁCE S MLÁDEŽOU V OBCI S ÚČASŤOU VEREJNOSTI

Procesnú stránku tvorby koncepcie tvoria všetky činnosti týkajúce sa organizovania, komunikácie a spolupráce s verejnosťou. Je to dôležitá súčasť strategického plánovania. Vyžaduje si to koordináciu s obsahovou stránkou, administratívu, zabezpečenie podmienok pre pracovné stretnutia, neustálu komunikáciu a vzájomné informovanie sa všetkých zainteresovaných. Dôležitou je aj úloha facilitátora, ktorý vedie pracovné stretnutia tak, aby vznikla atmosféra spolupráce, všetci členovia boli zapojení a videli výsledky svojej práce. Pri partnerskom spracovaní strategického dokumentu, ktoré odporúčame aj my, jedna stránka bez druhej nemôže existovať. Ani jedna nie je dôležitejšia ako druhá a obidvom je potrebné prikladať dostatočnú pozornosť. (Weisová D., Bernátová M., 2012, s. 27)

„Prečo je dôležité spolupracovať v obci s mládežou?

- registrujem v našej obci a aj v obciach na Slovensku znížený záujem mladých ľudí o zapájanie sa do kultúrno-spoločenského života,*
 - registrujem v obci slabšiu osobnú komunikáciu mladých medzi sebou - uprednostňujú komunikáciu cez sociálne siete, mobily, tablety pred osobnými stretnutiami,*
 - aby nezanikli už v obci pôsobiace spoločenské organizácie a občianske združenia, ktoré nám starnú a potrebujú plynulú generačnú obmenu – omladenie,*
 - aby si mladí vytvorili nové zmysluplné voľnočasové aktivity, ktoré by ich naplňali,*
 - aby sa svojou mierou podieľali na vedení a riadení obce, buď ako vidiecky parlament, alebo ako skautské združenie, alebo inak, v spolupráci so starostom obce a obecným zastupiteľstvom,*
 - aby sa zvýšila samostatnosť mladých ľudí, získali väčší zmysel pre zodpovednosť,*
 - aby si viac vážili obecný majetok - ihriská, kultúrne domy, telocvične, športové domy, klubovne,*
 - aby sa zvýšila úcta mladých k rodičom, rodine, starším ľuďom a k ďalším osobnostiam obce,*
 - aby sa zachovali tradičné hodnoty - folklór, tance, piesne, kroje, zvyky, ľudová hudba,*
 - aby bola mládež zmysluplne zamestnaná, čím sa môže znížiť alebo úplne odstrániť kriminalita alebo negatívne spoločenské javy,*
 - aby mladí neodchádzali do zahraničia, ale aby ostali žiť v obci, kde budú mať také podmienky, ktoré ich budú priťahovať do rodiska.“*
- Bohuslav Bella, starosta obce Podhradie*

2.1 Dohoda s obcou tvorbe koncepcie mládeže

Ak obci pomáha tvoriť koncepciu externý subjekt (nezisková organizácia, firma, konzultant), vždy je dôležité dobré zadanie, zmluva, alebo dohoda. V našom projekte sme s obcami, ktoré mali záujem o vytvorenie koncepcie mládeže, podpísali memorandum o spolupráci. V ňom sme si rozdelili úlohy tak, že Asociácia krajských rád mládeže poskytla facilitátorov, spracovanie

dokumentu a obec zabezpečila priestory na stretnutia a menovala lokálny tím, ktorý pozýval účastníkov, komunikoval s nimi a organizoval stretnutia.

Tipy na vytvorenie memoranda s obcami :

- urobiť návrh a so starostom prebrať jednotlivé body,
- rozdeliť úlohy a zodpovednosti počas procesu tvorby koncepcie medzi obidve strany,
- dohodnúť menovanie obyvateľov obce, ktorí budú v lokálnom tíme, ich úlohou bude zvolávať obyvateľov na stretnutia, zabezpečovať priestory, motivovať ľudí - mali by poznať obec,
- vyjasniť si, či spolupráca bude pokračovať aj pri realizácii akčného plánu a monitoringu koncepcie - ak je to možné, určite odporúčame túto možnosť,
- dohodnúť si spôsob a rozsah spolupráce pri realizácii a monitoringu, aj sú predmetom dohody.

„Výhodou memoranda o spolupráci je to, že starosta vie, čo sa mu deje v obci, vie to podporiť. Niekedy starosta nechcel podpísať sám dohodu o spolupráci, ale najskôr to chcel prebrať so zastupiteľstvom, aby aj oni o projekte vedeli, keďže by ho mali vo finále prijať strategický dokument pre mládež ako záväzný dokument.“
Darina Čierniková, projektová manažérka

2.2 Úloha lokálneho tímu

“Veľmi dôležité pre vytvorenie strategického dokumentu obce je ochotný tím ľudí, ktorý v obci pracuje s obyvateľmi. Zvoláva ich na stretnutie, medzi stretnutiami udržiava s obyvateľmi príjemný kontakt, dáva im spätnú väzbu, informuje ich o výstupoch zo stretnutí s inou vekovou kategóriou. Vie s obyvateľmi komunikovať tak, aby vedeli, že pre celú tvorbu sú dôležitými a potrebnými. Ak sa to takým osobám, ktoré pracujú na vytvorení dokumentu, podarí počas celého procesu tvorby, ktorý môže trvať od 5 do 12 mesiacov, vznikne kvalitný dokument, a je to veľká záruka, že sa bude aj realizovať, lebo aj po vytvorení dokumentu sa obyvratelia budú pýtať vedenia obce, ako sa plní, čo sa deje apod. Tiež, ak sa v pláne aktivít rozhodli podieľať sa na jeho implementácii, budú v procese akčnej a aktívni.”
Darina Čierniková, projektová manažérka a facilitátorka

Lokálne tímy, s ktorými sme spolupracovali obciach, menovala obec, resp. starosta. Bolo dôležité, aby to boli ľudia, ktorí poznali obec, boli už predtým nejakým spôsobom aktívni – napríklad pracovali na obecnom úrade, v základnej škole apod., ľudia, ktorým záleží na obci a sú akceptovateľní obyvateľmi, a tiež otvorení spolupráci. Podmienkou bolo aj to, aby v tíme boli mladí ľudia, súčasní alebo potenciálni lídri, ale aj takí, ktorí nechcú byť lídrami. Pokojne môžu byť aj pasívni, aj ich môže táto činnosť nadchnúť a môže sa stať, že tu nájdú svoje poslanie.

Aké boli úlohy lokálneho tímu v procese tvorby koncepcie mládeže?

- pozvať účastníkov na stretnutia,
- pripraviť miestnosť, občerstvenie,

- administratíva stretnutia,
- fotodokumentácia.

V lokálnom tíme by mali byť minimálne dve osoby, podľa možností obce je lepšie, ak by ich bolo viac. Lokálny tím úzko spolupracuje s facilitátorom, ktorý má skúsenosti s tým, ako pripraviť miestnosť na stretnutie, akých ľudí na stretnutie je dobré pozvať, ako pripraviť pozvánku na stretnutie alebo prezentáciu toho, o čo v koncepcii mládeže a v procese jej tvorby pôjde. Facilitátor, alebo iná osoba z tímu tvorby koncepcie by mala od začiatku spolupracovať a komunikovať s členmi a členkami lokálneho tímu, aby dobre vedeli, aké sú ich úlohy, akým spôsobom ich môžu čo najlepšie vykonať. Tiež je podstatné, aby sami rozumeli významu koncepcie mládeže, aby boli po celý čas motivovaní, aj vtedy, keď sa im príliš nedarí napríklad pozvať dostatočný počet ľudí na stretnutie. Súvisí s tým aj to, či lokálny tím pracuje dobrovoľne, v rámci svojich pracovných povinností, alebo je zapojený do projektu aj finančne – všetky tri možnosti sú v poriadku, ak s nimi členovia a členky lokálneho tímu súhlasia. Účasť v tíme môžu chápať aj ako formu svojho profesionálneho alebo osobného rozvoja.

“Moja účasť pri tvorbe koncepcie práce s mládežou mi pomohla zlepšiť svoje schopnosti vo vystupovaní a vedení diskusie. Tiež som sa naučila, ako to chodí v obci, čo musí človek spraviť, aby si ho niekto všimol, a hlavne ma to naučilo, ako pomáhať ďalším mladým. Pochopila som, že som vo veku, v ktorom veľa ľudí odo mňa očakáva, že sa stanem líderkou a budem viesť, prenesiem na seba zodpovednosť za svoje činy. Veľa mi to dalo a budem rada, keď v tom budem môcť pokračovať.”
Barbora Bajčiová, Žaškov

Súčasťou komunikácie v obci by mala byť prezentácia tvorby koncepcie a jej významu pre mladých ľudí a pre obec ešte pred jej spracovaním a počas jej spracovania informovanie o jej výstupoch.

Je potrebné pritom myslieť na rôzne cieľové skupiny, ktoré chceme osloviť:

- keďže ide o koncepciu mládeže, v prvom rade si potrebujeme ujasniť, ako oslovíme mládež v rôznom veku a postavení – navštevujúcu základnú, strednú, vysokú školu, pracujúcich, nezamestnaných, na materskej alebo rodičovskej dovolenke, mládež rôznych záujmov, ale aj sociálnych, či zdravotných znevýhodnení, aktívnych i pasívnych,
- život mládeže v obci ovplyvňuje pôsobenie rôznych inštitúcií, hlavne:
 - o obec – preto treba informovať poslancov i obecný úrad,
 - o školstvo – ak v obci pôsobí materská, základná škola, dôležité je dať vedieť ich vedeniu, okrem vedenia je užitočné ak sa procesu zúčastnia aj učiteľky, učitelia, vychovávateľky, vychovávatelia, odborní pracovníci, asistenti,
 - o spolky, občianske združenia, kluby – tie, ktoré pracujú s mládežou, aj tie, ktoré momentálne medzi sebou mladých ľudí nemajú.

Okrem zástupcov inštitúcií sa, samozrejme, môžu tvorby koncepcie zúčastniť aj jednotlivci, ktorí prejavia záujem. Možno bývajú v obci pracovníci s mládežou, ktorí pracujú v neďalekom meste, ale sú ochotní pomôcť so svojimi skúsenosťami.

Je potrebné vedieť, že pozývanie rôznych účastníkov na stretnutia vyžaduje využiť viacero komunikačných kanálov, ktorými môžu byť:

- obecná vývesná tabuľa,
- webstránka obce,
- facebooková stránka obce,
- sociálne médiá iných zainteresovaných partnerov,
- obecný rozhlas,
- elektronická pošta,
- pozvánky písomne do každého domu, kde bol mladý človek nad 12 rokov (v malých obciach),
- osobné pozvanie.

Práve osobné pozvanie je to, čo sa v našom projekte ukázalo ako najviac efektívne. Môže ísť o pozvanie realizované aj s prezentáciou na nejakom spoločnom stretnutí (obecné zastupiteľstvo, schôdzka rodičov v škole, tréning športového klubu, neformálne stretnutie), osobné pozvanie jednotlivcov, pripomienka cez telefón alebo prostredníctvom sociálnych sietí pred stretnutím, či uistenie sa, či pozvaní naozaj prídu.

Aby pozvanie na stretnutie malo väčšiu váhu, malo by ísť aj od starostu, ktorý by mal takto podporiť lokálny tím a ukázať, akú dôležitosť koncepcie mádeže a zapojeniu verejnosti prikladá.

“Kto chce a dá si povedať, tomu to ide ľahšie, ale je zbytočné niekoho nútiť, keď nechce.”
Barbora Bajčiová, Žaškov

Potom je už na organizácii stretnutia, zaujímavom programe, dobrom vedení zo strany facilitátora, informovaní o spoločných výstupoch zo stretnutia a získaní pocitu užitočnosti, aby účastníci vytrvali a prišli aj na ďalšie stretnutia, prípadne na ne pozvali aj ďalších. Samozrejme, nemôžeme očakávať, že všetci budú mať záujem a prídu, že všetci vydržia do konca - je to prirodzené, že záujem po čase opadne. Je však možné osloviť ďalších ľudí aj inými formami, ako je účasť na stretnutí – preto sme v projekte využili aj dotazníkové prieskumy. Ďalšie formy zapojenia verejnosti do plánovania sú uvedené v rôznych publikáciách (*Pauliniová, 2018, Združenie Slatinka, 2013, Weisová D., Bernátová M., 2012 a iné*).

2.3 Úloha facilitátora v procese tvorby koncepcie mládeže

Facilitátor je ten človek, ktorý moderuje stretnutia. Je však viac ako moderátor. Je odborníkom na to, ako pripraviť, viesť a ukončiť stretnutie tak, aby sa všetci účastníci držali programu, aby na konci boli spokojní s tým, že sa im podarilo prediskutovať alebo dohodnúť to, čo plánovali. Facilitátor je teda akýsi sprievodca diskusiou. Pomáha účastníkom pri hľadaní riešení, zosúladzovaní názorov.

Základné úlohy facilitátora:

- dbá na to, aby bola vhodne pripravená miestnosť, aby sa v nej príjemne diskutovalo všetkým zúčastneným (usporiadanie stolov, stoličiek, vhodné svetlo, teplo, čistota, poriadok, občerstvenie) – nemusí to robiť sám, ale mal by si to skontrolovať pred stretnutím,
- zistí si vopred, akí účastníci prídu, aby si vedel pripraviť vhodnú metodiku,
- pripraví si podklady na stretnutie, techniku, pomôcky – zvyčajne potrebuje flipchartovú tabuľu a fixky, lepiacu pásku, post-ity,
- zbiera návrhy a názory účastníkov, ale neovplyvňuje ich,
- aktívne počúva, overuje si porozumenie a odsúhlasenie návrhov u všetkých účastníkov, alebo aspoň u väčšiny z nich,
- podnecuje otázkami k vyjadreniu sa všetkých účastníkov,
- vedie program v jednotlivých krokoch, s priebežných zhrnutím výsledkov diskusií,
- nepridáva sa k žiadnemu názoru,
- dáva vedieť, že každý názor je rovnako dôležitý,
- ak sú na stretnutí konflikty, vie nájsť spôsob, ako pomôcť účastníkom ich vyriešiť.

„Facilitátor je veľmi dôležitá osoba, ktorá vytvára takú atmosféru na stretnutiach, aby sa tam každý účastník cítil príjemne a slobodne sa mohol vyjadriť.

Mal by byť umelecom v kladení otázok, aby dostal všetky možné odpovede.“

Darina Čierniková, projektová manažérka a facilitátorka

Facilitátor potrebuje vedieť:

- správne klásť otázky,
- aktívne počúvať,
- vizualizovať,
- sledovať zapájanie sa všetkých zúčastnených,
- vedieť prispôbiť metódy práce účastníkom, čo sa týka ich počtu, skúseností, očakávaní,
- začať a ukončiť stretnutie načas.

V našom projekte boli facilitátori zároveň aj tí, ktorí prinášali odbornosť v oblasti tvorby koncepcie mládeže, preto bolo prínosom, keď:

- poznali príklady, ako to funguje v iných obciach,
- mali informácie alebo skúsenosti na niektorú z tém – napríklad samospráva, práca s mládežou, strategické plánovanie.

Výhodou je, keď sa facilitátor zoznámil so starostom obce a s lokálnym tímom skôr ako na prvom stretnutí pracovnej skupiny. Ak je to možné, je vhodné, ak je prítomný už pri príprave memoranda alebo inej dohody, ktorú pripravuje spracovateľský tím s obcou.

2.4 Príprava a priebeh plánovacích stretnutí

Plánovacie stretnutia sme robili najprv osobitne s mládežou a dospelými, potom sme ich spojili. Mladí ľudia sa tak mohli cítiť slobodnejšie vo vyjadrovaní svojich názorov, keď boli na stretnutí s rovesníkmi. Až potom, keď mali vyjasnené svoje potreby, boli lepšie pripravení na stretnutie s dôležitými dospelými, zastupujúcimi samosprávu, školy, spolky, združenia. Treba počítať s tým, že mladí ľudia si nemusia byť istí, že ich potreby sú pre obec dôležité, ale aj s tým, že nevedia, ako to v samospráve chodí, ako sa rozhoduje, ako sa tvorí rozpočet apod. Preto je dobré, keď sa na to pripravujú najprv sami – s pomocou facilitátora.

Na stretnutí dospelých zaznievala kritika na mládež, na jej správanie, dochádzalo k porovnávaniu generácií, z ktorého súčasná mladá generácia nevyšla najlepšie – tieto zvyčajné stereotypy a predsudky vychádzajú práve z toho, že generácie medzi sebou nespolupracujú, preto vlastne ani nepoznajú svoje silné stránky, očakávania, potreby a schopnosti. Každá budúca generácia je iná ako tá predchádzajúca. To, čo môžeme spraviť jeden pre druhého, je spolupracovať, spoznať sa, rešpektovať sa navzájom aj v odlišnostiach.

Stretnutia by mali byť dostupné pre všetkých, preto je dôležité, aby miesto konania bolo dostupné, podľa možností s čo najmenšími fyzickými bariérami. Vhodnejšie sú neformálne priestory ako formálne.

Aj napriek snahám pri pozývaní, tí, ktorí prídu na prvé stretnutie, nevedia zvyčajne, čo od neho očakávať. Preto je potrebné na stretnutiach vždy dobre vysvetliť, o čo ide, ako sa bude postupovať, ako sa s účastníkmi ráta a prečo. Úvodné otvorenie starostom obce a jeho ubezpečenie, že o ich názory je záujem a budú akceptované pri tvorbe koncepcie, pomôže.

„Pri spoločných stretnutiach som pochopil zmýšľanie a myšlienkové pochody mladých ľudí, aké majú priority, ich hodnotový systém, a čo by potrebovali, aby boli spokojní. Mal som dobrý pocit, že som urobil niečo, čo nám všetkým prinesie ovocie v budúcnosti.“
Bohuslav Bella, starosta obce Podhradie

2.4.1 Stretnutia s mládežou

Na príprave stretnutí s mládežou spolupracuje lokálny tím a facilitátor, prípadne i ďalší zainteresovaní podľa potreby a možností – projektový manažér, starosta, mládežnícka organizácia, ak v obci existuje.

„U mladých ľudí sme sa snažili dať dokopy skupiny vekovo, resp. záujmovo rovnaké. Napr. žiakov základnej školy z 8. a 9. ročníka, členov žiackych školských rád, stredoškóľakov, vysokoškóľakov, mladé rodiny, členov dobrovoľného hasičského zboru, futbalistov, spevokol z kostola...“
Facilitátori projektu

Počet stretnutí s mladými ľuďmi závisí od času, ktorý je k dispozícii na spracovanie koncepcie, od kapacít facilitátorov a lokálneho tímu a, samozrejme, od ochoty mladých ľudí stretávať sa. Odporúčame urobiť minimálne štyri analytické a plánovanie stretnutia a ak je možnosť, tak pokračovať v stretnutiach k realizácii koncepcie, ale aj k vytvoreniu tímu, ktorý bude buď neformálne, alebo v podobe obecnej rady mládeže alebo mládežníckeho parlamentu prispievať k realizácii i monitorovaniu koncepcie.

Tipy od facilitátorov:

- pripravte si viac metód vedenia stretnutia,
- majte dostatok farebného materiálu (papiere, post-ity, obrázky ap.),
- odstráňte bariéry – hlavne veľké stoly, ak je to možné,
- venujte čas neformálnemu zoznámeniu,
- udržiajte neformálnosť v komunikácii a atmosféru dôvery,
- dbajte o diskretnosť (starosta po úvodnom otvorení odíde, nesedí vo vedľajšej miestnosti).

“Práca s mládežou je v obci veľmi dôležitá. Závisí od nich budúcnosť a záleží od obce, aké podmienky im vytvorí. Dôležitá je hlavne komunikácia z oboch strán a pravidelné stretnutia. Veľa ľudí má pocit, že sa v ich obci nič zaujímavé nedeje a keď aj áno, nemajú žiadny záujem. Preto sú dobré takéto stretnutia. Ak starostovia a poslanci v obecnom zastupiteľstve nerealizujú diskusné stretnutia s mladými ľuďmi, nevzniká priestor na vyjadrenie názoru mladých ľudí, ani priestor na realizáciu aktivít. Podľa mňa má takýto stav veľmi negatívny vplyv na mladých ľudí a môže vzniknúť nedôvera voči vedeniu obce. Následne sa prejaví nespokojnosť so životom v obci a veľa z nich sa odsťahuje niekde preč, alebo odídu do zahraničia a už sa nevrátia...”
Barbora Bajčiová, Žaškov

2.4.2 Stretnutia s dospelými

Na stretnutia sme pozývali starostov, poslancov, pracovníčky a pracovníkov obecných úradov, lídrov organizácií, riaditeľky, riaditeľov, učiteľky, učiteľov základných a materských škôl, základných umeleckých škôl, centier voľného času, vychovávateľky, vychovávateľov v školskom klube, zástupcov kultúrnych spolkov, športových klubov, zástupcov rodičov, lídrov klubov dôchodcov, miestnych kňazov, rehoľníčky, prípadne aj širokú verejnosť. Využili sme rôzne dostupné komunikačné kanály – napokon najlepšie fungovalo osobné pozvanie.

Čo sa týka počtu stretnutí s dospelými, v jednotlivých obciach sme ich absolvovali 3 až 5. Treba počítať s tým, že čím viac stretnutí, tým nižší počet účastníkov sa na nich bude postupne zúčastňovať. Na začiatku ich môže motivovať zvedavosť, potom možnosť povedať si svoje názory. Je však dôležité, aby facilitátor dbal na to, aby sa držali témy danej programom a témou, ktorou je práca s mládežou a nevyužívali stretnutia na sťažovanie sa starostovi, poslancom na čokoľvek, čo sa im nepáči v obci. V niektorých prípadoch neporozumenia účelu stretnutia zo strany konkrétnych účastníkov je potrebné zasiahnuť a odporučiť im účasť na inom stretnutí, najlepšie na verejnom zasadnutí obecného zastupiteľstva.

Počas stretnutí je dobré dospelých pracovníkov s mládežou osloviť, aby odovzdali informáciu mladým ľuďom, s ktorými pracujú, o procese tvorby koncepcie mládeže v obci a sprostredkovali im pozvanie na ďalšie stretnutie.

"Vnímal som, že účastníkov stretnutí zaujímalo, čo sa bude diať s výstupmi zo stretnutí a ako bude proces postupovať ďalej. Okrem vysvetlenia som im ponúkol možnosť poslania výstupov zo stretnutia v elektronickej podobe, aby v prípade potreby mohli svoje pripomienky či ďalšie nápady poslať emailom."
Martin Šturek, lektor

3. MONITORING A HODNOTENIE KONCEPCIE MLÁDEŽE

Plánovaním aktivít sa práca na koncepcii nekončí. Na to, aby tento dokument nebol len papierom, na ktorý napíšeme, aké sú naše predstavy a ako by to mohlo v obci niekedy vyzeráť, je dôležité, aby bolo zabezpečené aj priebežné monitorovanie a kontrolovanie plnenia jednotlivých cieľov a aktivít. Spôsob monitorovania a hodnotenia je potrebné naplánovať už v koncepcii.

Garantom monitorovania hodnotenia koncepcie mládeže by mal byť starosta obce v úzkej spolupráci so zástupcami mládeže (v ideálnom prípade mládežnícky parlament alebo obecná rada mladých) a za účasti ďalších partnerov, zúčastňujúcich sa na jej realizácii, ako aj všetkých, ktorí sú nejakým spôsobom zainteresovaní alebo ovplyvnení realizáciou koncepcie. To znamená, že aj monitorovanie a hodnotenie by malo byť realizované participatívne a zorganizovať stretnutia, na ktorých bude prezentovaný odpočet a bude možné zodpovedať na otázky verejnosti. Zároveň bude potrebné vytvoriť nový akčný plán na ďalšie dva roky, alebo ho každoročne aktualizovať.

Príklady stanovenia spôsobov monitorovania a hodnotenia v koncepciách mládeže obcí

Koncepcia by mala byť každoročne monitorovaná. Monitorovanie by malo byť realizované participatívnym spôsobom. Obdobie monitorovania je vhodné realizovať vždy začiatkom roka, v mesiacoch január až marec. Výsledkom monitorovania môže byť aktualizácia akčného plánu. Vyhodnotenie koncepcie by malo byť realizované po polovici obdobia realizácie, teda v roku 2023 a na konci realizácie, teda v roku 2027. Vo vyhodnotení je možné po určitom období už hodnotiť aj dosiahnutie indikátorov a želaného stavu a tiež prípadne zmeny, ktoré vplývajú na dosiahnutie cieľov. Aj na základe hodnotenia je možné a vhodné aktualizovať akčný plán, prípadne opatrenia a ciele, ak je to nutné z objektívnych dôvodov.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Spišské Tomášovce na roky 2019 - 2026

Obecné zastupiteľstvo prostredníctvom zriadenej komisie školstva, kultúry, športu a sociálnych vecí v spolupráci s mládežou raz ročne zorganizuje stretnutie, na ktoré pozve zástupcov samosprávy, mladých ľudí, ale tiež každého obyvateľa Žaškova, ktorý sa bude chcieť vyjadriť k naplneniu cieľov uvedených v tomto dokumente. Na stretnutí bude možné taktiež podať návrh na zapracovanie aktivít a opatrení na najbližšie roky. Výstupom stretnutia bude zápisnica, ktorej súčasťou bude plnenie indikátorov a ukazovateľov – čo sa (splnilo, čiastočne splnilo alebo nesplnilo). Zápisnica bude následne predložená Obecnému zastupiteľstvu v Žaškove a zverejnená k nahliadnutiu verejnosti.

Zdroj: Koncepcia práce s mládežou v obci Žaškov na roky 2019 - 2026

4. SCHVAĽOVANIE DOKUMENTU

Koncepciu mládeže schvaľuje obecné zastupiteľstvo uznesením, a tak sa stáva pre obec záväznou. Na obecnom zastupiteľstve je potrebné predstaviť základné prvky koncepcie, ako aj spôsob jej tvorby, počet zapojených obyvateľov. Ak bol prezentovaný zámer spracovať koncepciu vopred, prípadne bol tento zámer schválený aj obecným zastupiteľstvom, ak sa poslanci zúčastňovali na stretnutiach, alebo boli pravidelne informovaní o výstupoch zo stretnutí aspoň elektronickou poštou, je diskusia pred schvaľovaním jednoduchšia. Keďže rokovania obecných zastupiteľstiev sú verejné, účasť mladých ľudí, tvorcov a spolutvorcov koncepcie by malo byť samozrejmé. V krajnom prípade, ak by nebol záujem zo strany obecného zastupiteľstva už od začiatku o koncepciu mládeže, odporúčame, aby jej vlastníkom bolo zoskupenie mladých ľudí, ktoré v obci funguje, alebo ktoré pravdepodobne vzniklo v procese tvorby koncepcie.

5. ZDROJE:

Koncepčné dokumenty:

Koncepcia práce s mládežou v obci Cífer na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Dubové na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Horný Bar na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Podhradie na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Sihelné na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Spišské Tomášovce na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Zázrivá na roky 2019 – 2026

Koncepcia práce s mládežou v obci Žaškov na roky 2019 - 2026

Publikácie:

Pauliniová Z., Občianske mesto a efektívna participácia, Plánovanie so zapojením verejnosti, Interaktívna škola urbanizmu a územného plánovania, Banská Bystrica, 2018

Weisová D., Bernátová M., Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia, Žilina, 2012

Združenie Slatinka, Plánovanie mesta s tými, ktorí tomu nerozumejú, Zvolenská Slatina, 2013

6. ORGANIZÁCIA REALIZUJÚCA PROJEKT

ASOCIÁCIA KRAJSKÝCH RÁD MLÁDEŽE (AKRAM)

Je strešnou organizáciou rád mládeže s krajskou pôsobnosťou. Poslaním AKRAMu je združovať a zastupovať na národnej a medzinárodnej úrovni rady mládeže s krajskou pôsobnosťou za účelom podpory a skvalitnenia ich činnosti, zároveň vytvára priestor na vzájomnú výmenu skúseností.

Cez krajské rady mládeže je cieľom AKRAMu zastupovať na národnej aj medzinárodnej úrovni organizovanú aj neorganizovanú mládež, ktorá pôsobí v krajoch Slovenska.

Hlavné ciele sú:

- tvorba podmienok a výmena príkladov dobrej praxe pre spoluprácu krajských rád mládeže,
- obhajovanie a zastupovanie záujmov detí a mládeže v samosprávnych krajoch,
- prezentácia činnosti krajských rád mládeže,
- spolupráca s orgánmi štátnej správy, samosprávy a zahraničím,
- zabezpečovanie servisu pre krajské rady mládeže predovšetkým v oblasti vzdelávania, informačných a poradenských služieb, publikačnej činnosti a pod.,
- realizácia výskumných a prieskumných aktivít v oblasti práce s deťmi a mládežou, spracovávanie databáz,
- zapájanie sa do celoslovenských a zahraničných projektov a kampaní s dosahom na deti a mládež,
- aktívna spolupráca pri príprave legislatívy a dokumentov týkajúcich sa práce s deťmi a mládežou.

Internetová stránka Asociácie krajských rád mládeže: www.akram.sk

PROCES TVORBY DOKUMENTU VIEDLA RADA MLÁDEŽE ŽILINSKÉHO KRAJA

Rada mládeže Žilinského kraja je strešnou organizáciou detských a mládežníckych združení, parlamentov mladých, žiackych a študentských školských rád a neformálnych skupín mladých ľudí zo Žilinského kraja. Vznikla ako občianske združenie v roku 2001.

Cieľom Rady mládeže Žilinského kraja je obhajovať záujmy mladých ľudí vo všetkých oblastiach života formou poskytovania servisu, vzdelávania a poradenstva; advokáciou, prezentáciou príkladov dobrej praxe, podporou dobrovoľníctva, obhajobou záujmov zamestnanosti mladých ľudí a ich bývania, preventívnymi aktivitami, podporou participácie mladých ľudí na živote obcí a škôl, rozvojom mládežníckych lídrov, výchovou k dodržiavaniu ľudských práv a podieľaním sa mladých ľudí na živote znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Internetová stránka Rady mládeže Žilinského kraja: www.rmzk.sk

Publikáciu vydala:

Asociácia krajských rád mládeže s finančnou podporou z programov Erasmus +
cez projekt VYD – Village youth in dialogue.

Spracovanie publikácie:

Ing. Magdaléna Bernátová, PhD.

Spoluautori:

Ing. Darina Čierniková

Bc. Jakub Dančo

Mgr. Karina Grobarčíková

Rok vydania: 2020